

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'
 תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'
 תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'
 ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
 ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

בפני כבוד השופטת אילת גולן-תבורי

תובעים 1. פלונית
 (בתמ"ש 43651-09-17, נתבעת בתמ"ש 54885-08-16, 23643-01-17)

2. פלוני
 (בתמ"ש 54885-08-16, נתבע בתמ"ש 43651-09-17, 23643-01-17)
 מבקש קיום צוואה בת"ע 812-05-17, משיב להתנגדות 856-05-17)
 שניהם ע"י ב"כ עו"ד דוד מזור ו/או מיטל לבנה

נגד

נתבעים פלונית
 (בתמ"ש 43651-09-17, 54885-08-16)
 התובעת בתמ"ש 23643-01-17, מתנגדת לצוואה, ת"ע 856-05-17)
 ע"י ב"כ עו"ד ענבר שנהב וכן עו"ד דן פיאלה ואח'

פסק דין

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13

מבוא

1. פסק דין זה מכריע בתביעות הדדיות שהגישו הצדדים, לאחר פטירת המנוח, בעניין הזכויות במשק במושב. הבן ואשתו לשעבר טוענים, שאביו ואימו המנוחים, מינו אותם כבנים ממשיכים לפני עשרות שנים (בשנת 1982). בהתאם בנו בית במשק, ויש לרשום את הזכויות על שמם.
 האלמנת המנוח מנישואיו השניים טוענת מנגד, שיש לרשום את הזכויות במשק על שמה, כבת זוג, המינוי לבן ממשיך בוטל או שיש לבטלו, מעילות שונות.
 בנוסף, מתדיינים הצדדים גם בעניין צוואה שהותיר אחריו המנוח. הבן מבקש לקיימה (בתמיכת אחיותיו), האלמנה מתנגדת.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 נוכח מספר התביעות הרב, והעדר הידברות בין הצדדים, התקיימה התנהלות דיונית ענפה
2 בבקשות ודיונים, ונשמע הליך ההוכחות.
3 משהושלמה הגשת הסיכומים (לרבות בקשות להארכת מועד, הרחבת היקף וסיכומי תשובה)
4 נלקח לעיון, וניתן בזאת פסק הדין.
5
6 הצדדים יקראו להלן בפסק הדין, בהתאם לסדר הגשת התביעות ולהסכמה דיונית שאושרה
7 (סדר הגשת התצהירים והראיות), ומבלי שיש בכך כדי לשנות מנטל הבאת הראיות בכל
8 תביעה.
9 הבן יקרא "התובע" (וכן "הבן", "מבקש הקיום"), רעייתו לשעבר "התובעת", ואלמנת המנוח
10 מנישואיו השניים "הנתבעת" (וכן "המתנגדת" בעניין הצוואה).

טענות הצדדים

תמצית טענות התובע

- 16 יש לקבוע, כי הזכויות במשק יעברו ע"ש שני התובעים, בהתאם להסכם מינוי בן ממשיך של
17 הוריו, ולס' 19ג(7) לחוזה המשבצת בין האגודה השיתופית לרשות מקרקעי ישראל. אין
18 בצוואה להשליך על הזכויות במשק, שאינו חלק מהעניין. הנתבעת העלתה טענות סותרות
19 בתביעה לזכויות במשק מול ההתנגדות לצוואה. נמנעה מלצרף מסמכים, כמו ההסכם
20 הרכושי עם המנוח. הוריו היו חברי אגודה ובעלי זכויות ברשות במשק לפי הסכם המשבצת.
21 בשנת 1982 אושר מינוי התובעים כבנים ממשכים. התחייבות זו לא בוטלה. בהסתמך על כך
22 בנו ביתם במשק ולקחו משכנתא. גם כשנפרדו אחרי עשרים שנה, התובע עזב והתובעת
23 נשארה עם בנם. לאחר שאימו נפטרה, עברו הזכויות ע"ש המנוח. לאחר שנים אביו המנוח
24 נישא לנתבעת, לאחר שחתמו על הסכם רכושי, שמסדיר זכות מגוריה במשק בלבד. קיבלה
25 ייעוץ משפטי לפני שחתמה. בהסכם הרכושי הפרידו בין הפעילות העסקית במשק החי, לזכות
26 בקרקע וביחידת המשק, שם רק הובטחו מגוריה. הסדירו האפשרות למסור המשק לבן, כל
27 שינוי רק בחתימתם. יש לדחות טענתה לזכויות לפי ס' 19(ג)(1).
28
29 יש לתת פס"ד הצהרתי על זכויותיו במשק עם התובעת. מינוי בן ממשיך מהווה התחייבות
30 בלתי מותנית ובלתי חוזרת למתנה. אושר ע"י הגורם המיישב (הסוכנות), לא נעשה רק לבניית
31 בית. הנתבעת הכירה את המנוח שנים לאחר שהמינוי הושלם ואושר, טוענת בע"פ נגד מסמך
32 בכתב, עדות שמועה.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 בהסכם המינורי הצהרת המנוחים וחתימתם, חתימת התובעים המסכימים, המלצת האגודה
2 שהסכימה וגם הסוכנות חתמה שמאשרת. נכתב שהצהרה והתחייבות בלתי חוזרים כי
3 זכויות הבן ממשיך תלויות בכך. ההסכם לא מכיל תנאים למינוי, לא כולל חיוב, לא ניתן
4 לשנותו בדיעבד, ובפרט מי שלא צד לו. יש לפרש חוזה בהתאם לאומד דעת הצדדים. כוונת
5 המנוח היא גם בהסכם רכוש עליו חתם עם הנתבעת לפני שנישאו, בו הגדירו הזכויות שיגיעו
6 לה. התובע גם חתום, כי כוונת המנוח הייתה שהתובעים יקבלו לאחר פטירתו חזקה בלעדית
7 במשק, כך התנהג כל חייו. המנוח לא פעל משפטית לביטול המינוי אלא תמך בהם, למרות
8 לחציה להרחיקו מהם.
9
- 10 6. לא ביטל המינוי גם בהליך בבימ"ש אחר (כשהתובעים התגרשו). המנוח הגיש שם כתב הגנה
11 כשכבר היה לו אפוטרופוס חיצוני, וזו לא הודעת ביטול. גם אין מעשה בית דין או השתק,
12 צדדים שונים, עילה וסעד אחרים. התובע חזר בו מטענותיו כבר בתביעה שם, לא נחקר עליהן,
13 בימ"ש לא דן בהן ולא הכריע. הגיעו להסכם שאושר, התומך בטענותיו, שלשני התובעים
14 זכויות במשק לאור ההתחייבות הבלתי חוזרת. התביעה נדחתה בהעדר עילה. מי שלא נתן
15 מתנה, לא יכול לעתור לביטולה. גם לא הוכח שהמנוח ביטל המינוי ב-1999. פנה לרמ"י בגלל
16 הנתבעת שירדה לחייו, בידיעה שלא יכול להתממש, כפי שארע, ורמ"י ענתה לו שכדי לבטל
17 עליו לפנות לבית משפט. המנוחה לא חזרה בה מהתחייבותה. המנוח והנתבעת קיבלו
18 התשובה, והמנוח לא ביצע פעולה נוספת. בהמשך פנה לוודא שהנתבעת לא רשומה עמו.
19 התחייבות לבן ממשיך נכנסת לתוקף לאחר פטירת שני המנוחים.
20
- 21 7. כשבן ממשיך מקבל אישור הגורמים, המתנה מושלמת וההורים לא יכולים לחזור בהם, לפי
22 חוק המתנה. חברי האגודה הם ברי רשות, שוכרת הקרקע, לא יכולה להעביר זכויות ללא
23 הסכמת רמ"י מראש ובכתב. לפי ס' 19(ג) (7) להסכם המשבצת לאחר פטירת המתיישבים, אם
24 יש מינוי מוקדם בסוכנות לבן ממשיך, הזכויות יעברו לו. זו מתנה עם התחייבות בלתי חוזרת,
25 התובעים הסתמכו עליה, מצבם שונה לרעה, השקיעו כסף בבניית בית על קרקע שלא על שמם,
26 לפי ס' 5(ב) לחוק. לחזרה מהתחייבות ושינוי זכות צריך להודיע רשמית, לא נעשה. הנתבעת
27 לא הרימה הנטל שהמינוי לא נכנס לתוקף. המנוח מעולם לא טען שהתובעים נהגו בו באופן
28 מחפיר, אף שהנתבעת ניסתה להרחיקו, כדי לגרום לביטול המינוי, ולא הצליחה. בתסקיר
29 בעבר, נכתב שאוהב את ילדיו והתובע בנו המועדף. רק נותן המתנה יכול להוכיח התנהגות
30 מחפירה, ובבן ממשיך מחפירה במיוחד, המנוח לא כתב ולא חשב זאת. ב-1982 לא היה צריך
31 להעביר טופס המינוי מהסוכנות למנהל, והסתיים בחתימת הסוכנות על הטופס.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 עם אישור הסוכנות את המינוי, המתנה הושלמה. לא היה למתנה תנאי מפסיק, המנוח לא
2 טען כך בחייו, בהתחייבות והצהרת בן ממשיך לא צוין תנאי או התחייבות התובעים.
3
- 4 .8. הנתבעת לא הוכיחה כוונת שיתוף במשק, הפסיקה החריגה שיתוף כשהיה הסכם ממון
5 ונכסים לפני הנישואים. הסכם הרכוש בין המנוח לנתבעת לא בוטל בהתנהגות, והמשק הוא
6 נכס חיצוני לשיתוף, שהוחרג על ידם. התייעצו עם עו"ד לפני החתימה על ההסכם. למנוח לא
7 היתה כוונת שיתוף במשק, הקפיד להפריד. לא כלל אותה כבעלת זכויות במעמד בת זוג, וגם
8 פנה לרמ"י להצהיר שהוא בעל הזכויות היחיד. גם בצוואה הביע כוונתו לאי שיתוף עמה
9 במשק, וגם אמר לעו"ס. התובעים בניס ממשיכים לפי התחייבות בלתי חוזרת מהמנוחים,
10 לנתבעת אין זכויות במשק.
11
- 12 .9. יש לקיים צוואת המנוח בעדים מ-2012, ולדחות ההתנגדות. אין פגם צורני, ולא הוכחו טענות
13 לאי כשירות, השפעה בלתי הוגנת, ומעורבות. המתנגדת לא הרימה את הנטל.
14 המצווה היה כשיר, כך קבע מומחה בית המשפט, לא עלה מהמסמכים שהמנוח לא ידע
15 להבחין בטיב הצוואה. ליקוי קוגניטיבי היה חודשים לאחר החתימה, לא נשללה יכולתו
16 להגיע להחלטות עצמאיות. בתסקיר עו"ס כעבור שנה, נכתב שמודע למצבו. המתנגדת בחרה
17 לא לזמן לעדות רופא המשפחה שטיפל בו שנים, עומד כנגדה. מעדות הרופאה הנורולוגית
18 שזומנה, לא היו ממצאים קליניים סמוך לחתימה. רק חודשים לאחר החתימה, ונכתב כדי
19 לסייע לקבל עזרה מהמל"ל לבקשת המשפחה. סיכום מסוף 2013 נערך בלי שהמנוח נכח, רק
20 לפי דיווח הנתבעת, משליך על משקל הבדיקה. טענתה שהוראות בצוואה על בסיס עובדות
21 שגויות, לא משקף שלא היה כשיר, אלא שזו האמת שלו כפי שידע. טעות בעובדות לא פוסלת
22 צוואה.
23
- 24 .10. לא הוכיחה טענת השפעה בלתי הוגנת ומעורבות. עוה"ד שערך הצוואה ומזכירתו העידו, כיצד
25 עוה"ד הקפיד בהליך עריכת צוואה כדין. המנוח הכתיב לו תוכן הצוואה בפגישה אישית וללא
26 נוכחות אדם נוסף. לאחר מכן עוה"ד העביר תוכן הצוואה למזכירתו להדפסה. המנוח ידע מה
27 מבוקשו, התכוון לכך, היה צלול ולא עורר חשד. הצוואה לא לוקה בחסר, תוכנה ברור ואף
28 מסביר. המזכירה אישרה שהקלידה מה שעוה"ד נתן לה, שללה השערות, כך עבדו. נחתמה
29 ע"י שני עדים שמילאו המוטל עליהם, התקיימו יסודות צורניים ומעשיים לקיום הצוואה.
30 בטענת פגם או חסר, שהמזכירה לא הקריאה לו הצוואה, הרי שקיום יתר הדרישות מקים
31 חזקה שזה רצונו האחרון. כשאין ספק באמיתות צוואה, לביהמ"ש סמכות לקיימה. הצוואה
32 לא בסתירה לפעולות שביצע, מינה בעבר עם אשתו הראשונה את הבנים הממשיכים, לא פנה

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 לבימ"ש לאחר תשובת רמ"י, שידע עליה. אמר רצונו לעו"ס, כל חייו סייע לבן. מעולם לא טען
 2 התנהגות מחפירה כלפי מי מילדיו. לתובעים לא היתה מעורבות בעריכת הצוואה. המנוח היה
 3 דעתן, חרף מגבלותיו הגופניות התעקש להיות עצמאי. מובן שהעדיף לחתום כשהיא לא לידו.
 4 לא הובאה ראיה להשפעה בלתי הוגנת, לא היתה תלות יסודית שלו בהם או שלילת רצונו.
 5 הסתייע גם באחרים, הרי טוענת שטיפלה בו. הוציאה צווי הרחקה נגד ילדיו, פעלה שירגישו
 6 לא רצויים, כתוב בתסקיר. מנעה מהבן לעבור לגור בקרוואן לסייע לו. ניסתה להחתימו על
 7 מסמכים על המשק, הלכה לרופאים כביכול בשמו, רצתה להעבירו בניגוד לרצונו למוסד
 8 סיעודי, שלטה בעובד הזר. הצוואה תואמת פעולותיו ורצונו לאורך השנים, יש לדחות
 9 ההתנגדות ולקיימה.

10

11

תמצית טענות התובעת

12 הוריו המנוחים של התובע מינו אותם בשנת 1982 כבן ממשיך, לפי ס' 19(ג) להסכם .11
 13 המשבצת. הוריו עלו לישראל ב-1949, לנחלה בישוב, והיו מתיישבים חברי האגודה, ברי רשות
 14 בקרקע. חתמו ביום 18.12.82 על מינוי התובעים כ"בן ממשיך" כפי שמינו אז במסמכים
 15 למינוי - הצהרה, כתב התחייבות בלתי חוזר, ואישור הסוכנות. זו התחייבות בלתי חוזרת
 16 וזכויות הבן הממשיך תלויות בכך. המסמך עם חתימות ההורים, הבן ואשתו שחתמו באותו
 17 יום, העד לחתימות, וחתמו גם האגודה והסוכנות היהודית. המתיישבים פעלו כנדרש למינוי
 18 והסוכנות אישרה אותו. הנתבעת לא הציגה הסכם אחר בכתב בין ההורים לתובעים שמסייג
 19 המינוי, ולא ראייה לטענתה, שהמינוי לא נכנס לתוקף. הסכם המשבצת קובע מינוי כבן
 20 ממשיך שלאחר פטירת שני המתיישבים זכויות השימוש במשק יעברו אליו. זכות קניין עם
 21 דיני מתנה. משניתן המינוי בהתחייבות בלתי חוזרת, ומקבל את אישור הגורמים הדרושים,
 22 המתנה הושלמה וההורים לא יכולים לחזור בהם. מתנה עם התחייבות בלתי חוזרת,
 23 במסגרתה בונה הבן הממשיך ביתו במשק, ממשיך את הוריו ללא קשר לפעילות חקלאית.
 24 בהסתמך על כך, בנו את ביתם וגידלו ילדיהם. גם לאחר שנפרדו (התובעים), היא ממשיכה
 25 לגור במשק עד היום. שינו מצבם לרעה בהסתמך על התחייבות ההורים, השקיעו שם. הזכות
 26 קיימת בחיי ההורים, עם מתן ההתחייבות. לאחר פטירת האם בשנת 1987, לפי ס' 19(ג)1
 27 להסכם המשבצת, עברו הזכויות למנוח. בהמשך הסכמי המשבצת הפכו דו צדדיים. המינוי
 28 מעולם לא בוטל. המתנה ניתנה ע"י שני ההורים, האם נפטרה. האב לא יכול לבטל המתנה
 29 לבד, גם לא רצה בכך. כשפנה לרמ"י, נענה שרמ"י לא מוסמכת לכך בנסיבות, ועליו לפנות
 30 להליך משפטי. אין במכתב כדי לבטל התחייבות בלתי חוזרת. המנוח בחר לא לבצע פעולה
 31 נוספת, ולא הגיש הליך בבימ"ש לביטול המינוי.

32

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

12. הנתבעת לא יכולה לעתור לביטול מתנה שלא היא נתנה, אין לה זכות לכך, זכות לחזור ממתנה היא אישית. שני חריגים מתקיימים, גם נותן המתנה עצמו לא יכול לחזור ממנה, וגם התובעת שינתה את מצבה לרעה, בנתה ביתה וחיה במשק מעל 45 שנה. ההורים ויתרו בכתב על זכות החזרה ממתנה, במינוי. הנתבעת לא הביאה ראייה שמינוי בן ממשיך היה למראית עין, ולא הייתה חלק ממנו. היתר ליחידה שנייה בנחלה נחתם לפני השלמת מינוי בן ממשיך, ולא מכיל תנאי או זיקה לכך. יש לדחות טענת השתק ומעשה בית דין בתביעה ביניהם. לא צוין שם שלנתבעת יש זכויות במשק, אלא שנשואה למנוח, זו עובדה. היו בהליך גירושין. התובע לא נחקר על טענותיו, חזר בו בראשית ההליך, בימ"ש לא דן ולא הכריע בהן, צדדים שונים ועילה וסעד אחרים. התובעים הגיעו להסכם שם שתומך בטענותיהם כאן. ביקשו למחוק התביעה, לא היה מעשה בית דין על זכויות בן ממשיך, והתביעה נדחתה ללא ברור ענייני.
- 11
13. בהסכם בין המנוח לנתבעת משנת 1991, כבר היה ידוע לה שהמשק נמסר לבן ממשיך. המנוח לא יכול היה להעניק לה זכות ברשות, שהוענקה לתובעים עם אשתו הראשונה בהתחייבות בלתי חוזרת, שנים קודם. המנוח היה ברשות בעצמו, זכויותיו עוגנו בהסכם משבצת שמגביל הענקת זכות לאדם אחר, והאגודה לא רשאת להעביר זכויות בקרקע ללא הסכמת רמ"י מראש ובכתב. המנוח והנתבעת גם לא פעלו כל השנים להקנות לה זכויות. תשובת האגודה לנתבעת, לאחר פטירת המנוח, מלמדת שלא הכירה בה לעניין זכויות בנחלה. גם נציגת רמ"י העידה שאין בתיק בקשה לאשר אותה כחברת אגודה. פנתה רק לאחר פטירת המנוח לסוכנות, לביטול מינוי בן ממשיך, נענתה שהסוכנות לא צד להליך, וגם פנייתה לרמ"י נדחתה. המנוח לא פנה לצרף אותה במפורש כבת זוג לרשימת המתיישבים, לפי ס' 18 להסכם המשבצת. כל שינוי ברשימה טעון אישור בכתב של רמ"י, שמסרה שאין פנייה מצד המנוח. גם אין טופס של האגודה על אישורה כחברה. בקשה מ-2014 לרישום כנשואים, חתומה ע"י הנתבעת בלבד. לא הוכרה כבת זוג מחזיקה במשק או עם זכויות במשק, ואינה חברה באגודה 'המחזיקה במשק' לפי ס' 19ג(1), וגם האגודה כתבה שמאשרים שחברה, מבלי לקבוע זכויות בנחלה. רמ"י השיבה, שטופס בקשה להעברת זכויות לא חתום ע"י האגודה, ואין מדובר במצב רגיל, כי המתישבים המנוחים כבר מינו את התובעים כבן ממשיך.
- 27
14. המנוח נישא לנתבעת, רק לאחר שחתם עימה על הסכם ממון, בו הפרידו הפעילות העסקית במשק, מזכויות הקרקע במשק והבנוי עליה. המשק לבן, למעט משק החי. הסכימו על מגורים לנתבעת בבית במשק כל חייה. נחתם לאחר שהנתבעת בחנה שנתיים את כל ההשלכות וקיבלה ייעוץ משפטי. הפקידו ההסכם ברמ"י לרישום הערת אזהרה, בקשתם נדחתה. הנתבעת ידעה שלפי הסכם המשבצת, לא ניתן לתת לה זכויות במשק. כבר גרה במשק, וידעה הכל.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 לא בכדי גם הבן חתם על ההסכם. הנתבעת אישרה שידעה שהוא בן ממשיך, עניין המשק יוחד
2 בהסכם, ושאין מניעה להעביר, ההסכם נעשה בגמירות דעת. גם תשובת המנהל, זמן קצר
3 לאחר החתימה, הבהירה לנתבעת המצב, ולא עשתה דבר לבטל ההסכם. יש לדחות טענתה,
4 שההסכם חסר תוקף כי לא אושר ע"י בימ"ש. נחתם לפני נישואיהם, מחייב גם אם לא אושר,
5 הוכר בפסיקה, צד לא משוחרר מהסכם רק כי לא אושר. פעלו לפי ס' 5(א)(3) לחוק יחסי ממון
6 כשהחריגו את המשק והסכימו לגביו באופן שונה מהסדר איזון משאבים או מכוונת השיתוף
7 לה טוענת. הנתבעת לא עמדה בנטל להוכחת שיתוף במשק. חלים שני חריגים לעקרון השיתוף,
8 בינה לבין המנוח היה הסכם רכושי שהתייחס למשק, וכן המשק היה ברשות המנוח שנים
9 רבות לפני שהכירו. לא פעל ברמ"י להגדיר אותה כבעלת זכויות במעמד בת זוג, פנה להצהיר
10 רק עליו כבעל זכויות יחיד במשק. עו"ד שלו דאז העיד שציין רק זכות מגורים. הביע כוונתו
11 להעדר שיתוף, גם בצוואתו מ-2012, וגם כשסיפר לעו"ס שלנתבעת יש דירה שהוא רכש
12 בהתאם להסכם ביניהם. הנתבעת לא סיפרה שהמנוח רכש עבורה, לפי ההסכם, את חלקו של
13 הגרוש שלה בדירת מגורים בר"ג. עת המנוח היה בחיים, הנתבעת לא העלתה טענה לבטלות
14 ההסכם. לא נשמעה מעולם טענת אילוץ, כפיה, הטעיה, טעות או בטלות, אלא טענה שסותרת
15 את הכתוב בהסכם, ואף שנקבע שכל שינוי יהיה רק בכתב ובחתימת שניהם.
16
17 15. יש לקבוע שהם בניס ממשיכים כדון, זכאים להירשם כבעלי המשק לאחר פטירת המנוחים,
18 לפי כתב התחייבות בלתי חוזרת ומילוי הדרישות כדון שבוצעו ע"י המנוחים, ולהורות לרמ"י
19 לרשום אותם לנתבעת אין כל זכות במשק, ויש לחייבה בהוצאות משפט ובשכ"ט עו"ד.
20
21 **תמצית טענות הנתבעת**
22 16. יש להצהיר שזכאית להירשם כבעלת מלוא הזכויות במשק, שרשומות ע"ש המנוח, היו
23 נשואים והיא בת הזוג לאחר שנפטר. יש לבטל רישום התובעים כבנים ממשיכים במשק, ככל
24 שנרשם, ולדחות את תביעתם לרישום זכויות אלה. לקבוע שאין להם זכות מכח מינוי משנת
25 1982, ולחלופין, להצהיר שהמינוי שלהם בוטל, או שיש לבטלו.
26
27 17. ס' 19(ג) להסכם המשבצת קובע שכאשר נפטר בן זוג של חבר אגודה המחזיק במשק, יעברו
28 זכויות השימוש שלו במשק לבן הזוג, גם אם יש ילדים, וגם אם יש התחייבות לזכות שימוש
29 לאחד מילדי חבר האגודה, ששמו נקב במפורש לפי ס' 19(ג). זכות בר הרשות במשק ניתנות
30 להעברה או הורשה רק בכפוף להיתר תנאי הרישיון שנתן מלכתחילה את הרשות להחזיק
31 בקרקע.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 הנתבעת חברת אגודה וגרה שנים במשק, הפעילה אותו עם המנוח לרבות פעילות חקלאית,
2 נשאה בהוצאות וחובות והשקיעה כספים. נציגת רמ"י אישרה שהזכויות עוברות לבן הזוג
3 שנתר בחיים, לא רלבנטי שאלה נישואים שניים. הוראות הסכם המשבצת מעניקות לה
4 זכויות במשק, וגוברות על צוואת המנוח. גם אם ייקבע שהצוואה בתוקף, לתובעים אין זכות
5 במשק. הייתה נשואה למנוח, היא חברת אגודה, הוכח שזכאית להירשם כבעלת הזכויות
6 במשק ולתובעים אין בו זכויות, לפי הסכם המשבצת והפסיקה.
7
- 8 18. מטרת מינוי התובעים כבנים ממשיכים, הייתה לאפשר להם לבנות בית מגורים במשק, לפי
9 כתב המינוי, ללא זכויות במשק, ולכך הסכימו באופן בלתי חוזר. ככל שניתנה להם זכות
10 לכאורה במשק, היא בכפוף להתחייבותם לעבד אותו, לגור במשותף בבית, ולתמוך במנוחים
11 בזקנתם. הפרו התחייבות זו, והזכות בוטלה. רמ"י לא אישרה את מינוי הבן הממשיך, ולכן
12 המתנה לא הושלמה, אלא התחייבות לתת מתנה שהמנוח רשאי לחזור ממנה וכך עשה.
13 התובעים לא שינו מצבם לרעה, והתנהגו אליהם באופן מחפיר. יש מעשה בית דין שאין לתובע
14 זכויות במשק, התובעת הגישה בעבר תביעה לפירוק שיתוף נגד התובע והמנוח, והתובע אישר
15 שאין להם זכויות במשק. בסוף ביקשה את מחיקת התביעה שם והתביעה נדחתה. זה מינוי
16 למראית עין. המינוי בוטל ע"י המנוח, ולא נכנס לתוקף, התובע מושתק ומנוע מלטעון הפוך.
17 לכל היותר זו התחייבות לתת מתנה, המנוח שילם את החשבונות גם שהתובע לא גר במשק,
18 והתובעת לא נהגה בו בכבוד. לא הובאה ראיה שהתובעת שינתה מצבה לרעה.
19
- 20 19. ככל שיקבע שהייתה כוונה למנות התובעים כבנים ממשיכים, או שהם מונו, הוכח שהמינוי
21 בוטל או לא נכנס לתוקף. הסכם מינוי בן ממשיך הוא חוזה מתנה, חל עליו חוק המתנה, מתנה
22 עם תנאי מפסיק, כשלהורה יש ציפייה שהבן יגור עמו ויסייע במשק, ולאחר פטירתם יקבל
23 הזכויות וימשיך להפעיל את המשק. תנאי מפסיק התקיים, כשהתובעים לא עבדו במשק ולא
24 סייעו למנוחים. עו"ד המנוח השיב שמטרת המינוי היתה לבנות בית נוסף ולא עברו זכויות,
25 התובע לא עזר והסתבך בחובות, לכן המנוח רצה לבטל המינוי, גם הנתבעת העידה על מעשי
26 התובע, עול המשק נפל על כתפיה, ולא טיפלו במנוח. סייעו להם בחובות, והתובע עזב את
27 המשק. המנוח ביטל כדין את המינוי, ייפה כוחו של עו"ד שהשיב שמבחינתו המינוי בוטל.
28 באישור זכויות מ- 2002 המנוח רשום כבעל זכויות יחיד במשק, בלי רישום בן ממשיך. ללא
29 הרישום זו לכל היותר התחייבות לתת מתנה שלא הושלמה, שנותן המתנה יכול לחזור בו. לא
30 ניתן אישור רמ"י להעברת זכויות במשק.
31

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 המנוח היה רשאי לחזור בו לפי ס' 5(ב) לחוק המתנה, התובעים לא שינו מצבם לרעה, אלא
2 שיפרו אותו כשבנו בית במימון המנוח. בעבר גרו בבית בלי לשלם, התובעת גרה במשק עד
3 היום ללא תשלום. לא עבדו במשק. המנוח היה רשאי לחזור בו מהתחייבות למתנה גם לפי ס'
4 5(ג) לחוק, חלה הרעה במצבו הכלכלי כשחלה וסגרו חלק מהפעילות, וילדיו התנהגו כלפיה
5 ולמנוח בצורה מחפירה. התובע היה אלוהוליסט מהמר ובחובות, והתובעת הטרידה אותם
6 והזמינה מודד לשטח בלי זכות. ילדי המנוח מיררו את חייה, לכן הגישה נגדם תלונה במשטרה
7 ובקשה לצו הגנה, וקבעו להם שעות לביקור.
8
- 9 זכאית להרשם כבעלת הזכויות במשק גם מכח כוונת שיתוף שלה ושל המנוח. נישאו בשנת
10 1992, חל בעניינם חוק יחסי ממון, הקובע שבפטירת בן הזוג, אז השני זכאי למחצית שווי
11 נכסים. נכסים שהיו ערב הנישואין לא יחולקו, אך המנגנון בחוק דיספוזיטיבי ורשאים
12 להתנות עליו. כשמדובר בדירת מגורים, שרשומה רק ע"ש אחד, יש להקל על בן הזוג הטוען
13 לבעלות משותפת בה, לפי התנהגות בני הזוג. להוכחת שיתוף יש צורך בקיום דבר מה נוסף,
14 והוכיחה אותו. די בהסתמכות אחד מבני הזוג, כדי להחיל את כוונת השיתוף. הוכח שנהגו
15 שיתוף במשק, עזבה עבודתה, לקחה הטיפול במשק ובפרנסה כשהמנוח חלה. התובע סרב
16 לסייע. נאלצו לסגור ענף הודו ולהסב לול למחסן. היא והמנוח נהגו בשיתוף במשק, עבדה בו,
17 השקיעה כספים ושילמה עם המנוח חובות, טיפלה בו במחלתו, ומונתה כאפוטרופוס לגוף
18 ורכוש עליו. העבירה כספים מחשבונה הפרטי לחשבון משותף לה ולמנוח, שילמה חובות,
19 תביעות, ביטול משכון טרקטור והוצאות שוטפות. ניהלה את משק הביצים וקיבלה הכנסות
20 על שמה. היו ביניהם הבנות והסכמות שהיא שותפה מלאה לזכויות במשק.
21
- 22 ההסכם שנחתם בינה לבין המנוח בשנת 1991, היה זמני ובוטל בהתנהגותם. התובע לא מצוין
23 בו כבן ממשיד, אלא נרשם שהמנוח רשאי להעביר לו את הזכויות במשק בכפוף להתחייבויות.
24 חתמו עליו כי עברה לגור במשק, ולפני ניתוח שבסוף נערך לאחר שנישאו, ולהסכם לא הייתה
25 רלבנטיות. לאחר החתימה פנו לרמ"י לרשום הערת אזהרה, אך רמ"י השיבו שלמנוח אין זכות
26 להתיר זכויות במשק, ומנוגד למדיניות. תכלית ההסכם לא התממשה, לא אישרו אותו כחוק,
27 והתבטל. לא אישרה שהתובע בן ממשיד. ויתור על ההסכם מתיישב עם התנהגותם. המנוח
28 לא העביר לה כסף לרכישת דירה מבעלה מנישואים ראשונים. הדירה הזו הועברה ע"ש בתה
29 מנישואים ראשונים, כי כך הבטיחו לה בעבר. אף שסוכם בהסכם שלא תישא בחובות המשק,
30 בפועל שילמה עם המנוח. הייתה כוונת שיתוף ספציפי, לא התייחסו להסכם כתקף. חתמה
31 עליו לאחר ייעוץ משפטי כללי, לא העמיקה.
32

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

23. מתנגדת לקיום הצוואה, מחודש 8/2012. נערכה ביוזמת התובע, המנוח לא ידע להבחין בטיבה, היה מבוגר חולה בדמנציה עם ירידה קוגניטיבית. נזקק לסיוע להתנייד. נהג כלפיה בתוקפנות ולא סייע לה במשק. מומחה בית המשפט, אף שכתב שהמסקנה היא בסבירות שהיה כשיר, אישר שהיה רצוי שהיו עורכים לו בדיקה בחתימה. אין בעדות הרופאה הנורולוגית, להוריד מהמסמכים, זיכרונה לא היה נאמן לה. לא כתוב בדיווח שנכתב עבור הביטוח הלאומי. מחלתו השפיעה עליו ועל שיקול דעתו. מבקש הקיום ביקש עבורו אפוטרופוס בחודש מרץ 2013 ובחודש נובמבר 2013 בית המשפט מינה לו אפוטרופוס. חוות דעת המומחה אינה חזות הכל, אין לקבל את עמדתו שלא היה שיפוט לקוי של המנוח, חל שינוי מסוים בחקירתו, אין לקבל את מסקנת חוות דעת המומחה. המנוח לא היה כשיר לערוך את הצוואה. היה קל להשפעה. לא היה מודע להיקף רכושו ולא פירט נכון את שאמר לעוה"ד. לא היה צלול. האפוטרופוס החיצונית שמונתה לו בזמנו, השיבה בחקירה שלא הוכחה הטענה שהמתנגדת גנבה ממנו כסף. מה שכתוב בצוואה על דירה קודמת שהייתה לה, לא משקף את העובדות, כי היא נתנה את הדירה במתנה לבת שלה. אין זה נכון שהמנוח שילם עבור העברת הזכויות בדירה מהגרש שלה אליה, אלא היא זו שהעבירה כספים שצברה לפני הנישואין לחשבון המשותף. בשל תפיסת מציאות שגויה, לא הבין שתישאר ללא קורת גג. הצוואה בסתירה לזוגיות ביניהם ולפעולות משפטיות שביצע.
24. לחלופין, אם ייקבע שהמנוח ידע להבחין בטיב הצוואה, יש השפעה בלתי הוגנת ומעורבות הבן. המנוח לא היה עצמאי אלא תלוי בה, הצוואה נערכה כשהייתה מאושפזת. אין הסבר איך נסע לעיר לעו"ד שלא הכיר. המנוח היה תלוי בה, ונתון להשפעה וניצול, אחרת אין הסבר למה כתב בצוואה, שהיא ניצלה את מצבו. עוה"ד שערך הצוואה לא נהג בזהירות ואחריות. אישר שהצוואה נערכה ביום בו פגש את המנוח, לא ערך תרשומת, לא ביקש חוות דעת רופא, הפעיל שק"ד מוטעה. לא זכר אם התלווה אדם נוסף אך לא שלל זאת, קיבל מה שנאמר לו. אין די בתשובה שכך עורך צוואות. המנוח לא היה מודע לטיב המסמך. התובע היה מעורב בעריכת הצוואה, לא מסר גרסה ברורה וכיזב, הוא נהנה העיקרי. נכתב בצוואה על דירה שהייתה לה ועל כסף שלקחה לכאורה, זה לא נכון. הצטברות הדברים הופכת להשפעה שלו לבלתי הוגנת עם הלכת החוטים השזורים. אין הגיון שהמנוח בחר אותו כנהנה עיקרי, במקום אותה, ילדי המנוח פעלו להפריד בינם, יש לבטל את הצוואה. מעדות המזכירה עלה שזיהתה את המנוח לפי תעודת זהות ואישרה שחתם בפני עו"ד, לא הצהיר שזו צוואתו ורצונו, זה רכיב יסודי ופגם שמביא לביטול הצוואה. יש לקבל את ההתנגדות, את תביעתה, ובנוסף לחייב את התובעים, ביחד ולחוד, בהוצאות משפט ושכ"ט עו"ד.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'
תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'
תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'
ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

דיון

רקע עובדתי

- 1
2
3
4 25. הוריו המנוחים של התובע, _____ ז"ל (להלן: "ההורים" וכן בהתאמה "האם",
5 "האב" או "המנוח"), עלו לישראל לאחר קום המדינה, ובשנות החמישים של המאה הקודמת
6 קיבלו זכויות של ברי רשות, במשק __ במושב _____ ("המשק"), וכן חברות באגודה.
7
8 26. להורים נולדו שלושה ילדים, התובע ושתי בנות.
9 כפי שיפורט בהמשך בהרחבה, בשנת 1982 ההורים מינו את הבן ורעייתו, כבן ממשיך במשק.
10 כעבור שנים, הלכו ההורים לעולמם. האם נפטרה בשנת 1987, וזכויותיה במשק הועברו לאב.
11 בשנת 2016, נפטר האב.
12
13 27. הבן ורעייתו גרו במשק, בנו בית ליד בית ההורים, וגידלו שם את ילדיהם. לאחר שהתגרשו
14 לפני מספר שנים, התובעת ממשיכה לגור שם, התובע יצא מהבית.
15
16 28. האב נישא בהמשך לנתבעת, בנישואים שניים, בשנת 1992. לפני הנישואים, בקיץ 1991, חתמו
17 האב והנתבעת על הסכם רכושי (להלן), ובו הסכמות שונות, לרבות בעניין המשק ואבחנה בין
18 הקרקע לפעילות משק החי.
19 האב והנתבעת גרו בבית בו גרו בעבר ההורים, ומאז פטירת האב המשיכה הנתבעת לגור בו.
20
21 29. בין התובעים לנתבעת מערכת יחסים עכורה מזה שנים, עוד קודם לפטירת האב המנוח (כפי
22 שעלה מתיק האפוטרופסות שנוהל בזמנו בעניינו), וכיום מתדיינים בעניין הזכויות במשק.
23
24 30. הבן ואשתו לשעבר עותרים לרישום הזכויות על שםם, בהתאם למינוי בן ממשיך שההורים
25 ז"ל מינו אותם לפני עשרות שנים ובהתאם בנו בית במשק. ואילו הנתבעת, אלמנת המנוח
26 מנישואיו השניים, טוענת לרישום הזכויות במשק על שמה, כ'בת זוג' למנוח לאחר שנפטר,
27 ומטענות נוספות.
28 בנוסף, מתדיינים הצדדים גם על עיזבונו של המנוח, עת הבן עתר לקיים צוואתו, והאלמנה
29 מתנגדת לקיימה מנימוקים שונים.
30
31
32

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'
תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'
תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'
ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

התנהלות דינונית

- 1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
31. הוגשו מספר תביעות, תחילה חלקן בפני מותב נוסף, שאוחדו לבסוף כולן בפני מותב זה. במסגרת ההליכים הוגשו בקשות רבות, הוחלף ייצוג התובע, וניתנו החלטות רבות לאורך ההתדיינויות. כך בין היתר, לגילוי מסמכים (לרבות בהליכים אחרים שניהלו הצדדים בבית משפט אחר, עוד בחייו של המנוח), הגשת עמדת רשות מקרקעי ישראל, ועמדת האגודה, ועוד. במסגרת ההתנגדות לקיום הצוואה, אף מונה מומחה, לבקשת המתנגדת, לבחינת מצבו של המנוח הקוגניטיבי בעת עריכתה.
32. ניסיונות להביא הצדדים לידי הידברות ביניהם, ולו ליד שולחן הגישור, לא צלחו.
33. התצהירים הוגשו בהתאם להסכמה דינונית לסדר הגשתם ובמאוחד, תחילה התובעים, בהמשך הנתבעת. משהסתיימה שמיעת ההוכחות, ניתנו הוראות להגשת הסיכומים בהתאם ובמאוחד.
34. משהסתיימה הגשת הסיכומים (כאמור לאחר בקשות לאורכה והרחבתם), נלקח לעיון וניתן בזאת פסק הדין.
- הצדדים נקראים בו כאמור בהתאם לסדר ההגשות ומבלי שיש בכך לשנות מהנטלים בכל תביעה. אשר לסדר הדיון, תחילה ייבחנו טיעוני הצדדים לעניין הזכויות במשק, ולאחריהם בעניין צוואת המנוח.

מינוי בן ממשיד

- 23
24
25
26
27
28
29
30
31
35. הורי התובע, האב והאם המנוחים, היו בעלי זכויות בר הרשות במשק, מתוקף הסכם המשבצת, וחברי האגודה, מאז התיישבו בו בשנות החמישים (במאה הקודמת), ונולדו להם שלושה ילדים.
36. בשנת 1982, ההורים מינו את הבן ורעייתו, כבן ממשיד במשק, בהתחייבות בלתי חוזרת. כותרת המסמך (מיום 18.8.1982) "הצהרה והתחייבות המתיישבים" ובו התחייבות בלתי חוזרת במסגרתה שני התובעים, הבן ורעייתו דאז, ממונים כבנים ממשכים.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 ארבעה חלקים לו - הצהרה והתחייבות חתומה של ההורים למנות את התובעים כבנים
2 ממשיכים, הצהרה והתחייבות חתומה של הבן ורעייתו שמבקשים ומסכימים למינוי, המלצה
3 חתומה של אגודת המושב לאשר את המינוי, ואישור חתום של המינוי ע"י הסוכנות היהודית
4 (מ-1.12.82).

5 קרי, על גבי מסמך התחייבות ומינוי זה חתומים ההורים, הבן ורעייתו, אגודת המושב,
6 והסוכנות היהודית.

7

8 37. זו לשון התחייבותם הבלתי חוזרת של ההורים:

9

"לכבוד

10

הסוכנות היהודית לא"י/ההסתדרות הציונית העולמית

11

הצהרה והתחייבות המתיישבים

12

"אנו החתומים מטה:

13

_____ מס' ת.ז. ...

14

_____ מס' ת.ז. ...

15

שנינו יחד וכל אחד מאיתנו לחוד הרשומים אצלכם כמתיישבים במשק מס. _ במושב

16

17 מצהירים בזאת כי בהתאם להסכם עם בנינו ... _____ מס. ת.ז. ... בן-בת/זוג

18

18 _____ מס. ת.ז. ... קבענו אותם באופן בלתי חוזר כבן ממשיך במשק הנ"ל אשר

19

19 יקבל את החזקה הבלעדית במשק הנ"ל ... לאחר פטירת שנינו ... , בהתאם לכל

20

20 התנאים החלים עלינו ואשר יחולו עלינו, אנו מסכימים באופן בלתי חוזר כי הבן

21

21 הממשיך הנ"ל יבנה בית לגור בו בשטח המשק הנ"ל בתנאים המקובלים/או יהיו

22

22 מקובלים ... לגבי בניית בית נוסף לבן ממשיך, ובכפוף להסכמתכם ולכל דין.

23

23 הצהרה והתחייבות זו ניתנים על ידינו בתמיכה לבקשה של הבן הממשיך הנ"ל

24

24 להתקבל כמועמד להתיישב במשק הנ"ל במעמד של ממשיך.

25

25 ... הבן הממשיך הנ"ל יחזיק בבית המגורים במשק שיבנה כאמור מכוחנו ואין מסמך

26

26 זה בא לשנות בכל צורה שהיא את האמור במסמכים שחתמנו לכם בקשר למשק

27

הנ"ל.

28

28 הצהרה והתחייבות זו הינם בלתי חוזרים בהיות זכויות הבן הממשיך הנ"ל תלויות

29

בו."

30

30 (להלן "מינוי בן ממשיך", צורף כנספח 1 לתביעת הבן, נספח ג' לתביעת התובעת,

31

נספח 38 לתביעת הנתבעת).

32

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

38. כלומר שני ההורים התחייבו והסכימו, בהתחייבות בלתי חוזרת, כי הבן ורעייתו, שניהם, יהפכו לבנים ממשיכים במשק ויבנו בו את ביתם.

"הצהרה והתחייבות המתיישבים

... אנו מסכימים באופן בלתי חוזר, כי הבן הממשיך הנ"ל יבנה בית לגור בו בשטח המשק הנ"ל.. הצהרה והתחייבות זו הינם בלתי חוזרים בהיות זכויות הבן הממשיך תלויות בו". (שם).

39. בהתאמה, הבן ורעייתו (התובעים), הצהירו והתחייבו :

"ואנו מסכימים לכל האמור בהצהרה ובהתחייבות הבלתי חוזרת הנ"ל של הורינו המתיישבים במשק הנ"ל". (שם)

40. בנוסף אישרו את ההתחייבות וההסכמה, (וחתם העד), גם האגודה של המושב, וכן הסוכנות היהודית לא"י.

41. קרי, ההתחייבות הבלתי חוזרת של ההורים, למינוי התובעים כבן ממשיך, וההסכמה לה, נחתמו ואושרו ע"י כל הגורמים הדרושים : ההורים- הם המתיישבים, הבן ורעייתו- הם הבן הממשיך, האגודה של המושב, והסוכנות היהודית.

42. לא נסתרה טענת התובעים שבמועד המינוי, שנת 1982, לא נדרשה העברת טופס המינוי מהסוכנות למנהל, ודי היה בחתימת הסוכנות היהודית על גבי טופס ההצהרה והמינוי. (ההוראה להעברת טופס למנהל, הינה הוראת אגף חקלאי 55, משנת 1997). הסוכנות אישרה את המינוי, וכך עלה גם מעמדת רמ"י. (תעודת עובד ציבור, סגנית ראש צוות לקידום עסקות נחלות, מיום 14.10.20).

לסיכום, לא הובאה ראיה לכך שמינוי התובעים כבנים ממשיכים לא נכנס לתוקף.

המתווה הנורמטיבי

43. המקור המשפטי לבחינת המעמד של הבן הממשיך כלפי המוסדות המיישבים, מצוי בהסכם המשבצת, הוא ההסכם שנחתם בין המוסדות המיישבים, מנהל מקרקעי ישראל (כיום הרשות למקרקעי ישראל, להלן בהתאמה "המנהל" או "רמ"י"), לאגודה השיתופית של המושב.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 44. זאת, בהתאם להסדר המשפטי החל על המשק, באותו מושב, ובהתאם להסכם המשבצת החל
2 בו. הסכם תלת צדדי (בין מנהל מקרקעי ישראל, הסוכנות היהודית והאגודה) או הסכם דו
3 צדדי (בין מנהל מקרקעי ישראל, והאגודה). (ע"א 3836/93 ברמלי נ' ברמלי, פד"י נ (3) 868
4 (1996), עמ"ש (מרכז) 62373-11-15 ר.י נ' א.י (22.7.16)).
5
6 45. זכות בר הרשות לשימוש במשק, היא זכות אישית, וניתן להעבירה רק בכפוף להסכם
7 המשבצת, בכל מקרה לגופו. (ע"א 1662/99 חיים נ' חיים פ"ד נו(6) 295 (2002)).
8
9 46. כשהורים קובעים בחייהם מי יקבע כ"בן ממשיך" לעניין המשק, חלה קביעתם, זה הכלל. בית
10 המשפט נדרש לסוגיה, רק כאשר יש צד שעותר כנגד הקביעה דאז. (ע"א 1108/98 מדעי נ'
11 מדעי ואח' נד (4) 385 (2000)).
12
13 47. במקרה דנן, אחיותיו של התובע אינן מתנגדות למינוי, ולא חלקו עליו.
14
15 48. לאור כל שהובא לעיל, הוכח, כי ההורים המנוחים קבעו ומינו בחייהם עוד בשנת 1982, את
16 שני התובעים, כבן ממשיך במשק.
17
18 49. משכך ייבחנו להלן, טענות לחלופין שהציגה הנתבעת, לפיהן, גם ככל ומונו התובעים כבנים
19 ממשיכים, הרי שהמינוי בוטל, או שיש לבטלו, והיא הפכה ל"בת הזוג" לאחר פטירת המנוח
20 לפי הסכם המשבצת.
21
22 50. זכות בר רשות במשק, לא כלולה בעיזבון ההורים המנוחים ולא חלות הוראות חוק הירושה,
23 תשכ"ה-1965, שכן נשענת על ההסכם מכוחו קמה והאמור בו. כלומר, זכות בר-רשות לא
24 ניתנת להורשה, כשההסכם מכוחו ניתנה הזכות, אינו מתיר זאת:
25 "כשחווה החכירה או הרשות קובע את זכות החכירה או הרשות לתקופת חייו של
26 המתישב מבלי שאלה יהיו לחלק מעיזבונו, התוצאה היא כי זכותו בנכס אכן אינה
27 חלק מעיזבונו." (ע"א 3836/93 ברמלי, שם).
28
29 51. משמונה ואושר בן ממשיך, לא ניתן לטעון כי המשק הינו נכס בעיזבון, כאשר נקבע מראש
30 ובחיי ההורים, הבן הממשיך, שזכויות בר הרשות במשק עוברות אליו, לאחר פטירת ההורים.
31

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 הסכם המשבצת מיום 3.9.2007 (אליו הפנו הצדדים ורמ"י), בין מנהל מקרקעי ישראל
2 לאגודה (_____) מושב עובדים להתיישבות חקלאית שתופית בע"מ), קובע את אופן העברת
3 זכויות בר רשות של המתיישב במשק, קרי ההורים המנוחים.
4 ס' 19 להסכם המשבצת מבהיר כיצד יועברו הזכויות במקרה של פטירת בעל זכות בר
5 הרשות. ס"ק 19ג(7) דן במקרה בו כבר מונה בן ממשיד ששמו ננקב במפורש, שאז תימסרנה
6 הזכויות במשק למי שמונה.
7
8 53. בשנת 1987 הלכה לעולמה אמו של התובע, ועד לפטירתה לא ביצעו היא והמנוח כל שינוי
9 בזכויותיהם או בזכויות הבן ואשתו.
10 בהתאם לסעיף 19ג(1) להסכם המשבצת, לאחר פטירת האם עברו כל הזכויות במשק למנוח,
11 הוא "בן הזוג", שהמשיך להחזיק במשק עד לפטירתו. אף דאג לוודא בהמשך, כי הוא היחיד
12 אשר רשום כבעל הזכויות במשק.
13
14 54. הוכח, כי לאחר מינוי בן ממשיד ע"י ההורים, התובעים בנו את בית מגוריהם במשק, נולדו
15 להם ילדים (בת אחת נפטרה, למרבה הצער), אף לקחו משכנתא לבנייה. (תצהיר התובע,
16 אישור לקיחת משכנתא, נספח ה לכתב טענות התובע).
17
18 55. לאחר שנפרדו, ובהמשך התגרשו (בשנת 2016), התובעת גרה בבית במשק עד היום (נכתב
19 שגרה עם הבן), התובע עזב את המשק. לא ניתן לזקוף לחובתם הפרדת המגורים, שכן נוכח
20 הגירושין אינם יכולים לגור עוד ביחד.
21
22 56. התובעת העידה, כי גרה כל השנים בבית במשק, לצד הבית של המנוח בו גר עם אשתו
23 הראשונה. בעבר המנוח סייע להם, כשהנתבעת נישאה לו פעלה להפסיק זאת. ("ת. ... לא
24 התאים לה ש _____ ימשיך לעזור ויתמוד" 20.10.20, ע' 27 ש' 24-26).
25
26 התובעת השיבה שגם היא סייעה במשק, הכחישה שהיא והתובע לא עבדו או לא עזרו במשק,
27 התייצבה בכל פעם שהמנוח ביקש.
28 "ש. מה עשית.
29 ת. אספתי ביצים. הזרקתי להודים. היו פקנים ...
30 ... ש _____ ביקש ממני תמיד התייצבתי."
31 (20.10.20, ע' 31 ש' 18-20, 30 (עם אישור תיקוני פרוטוקול ע' 85-86)).
32

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 בהליך הגירושין ביניהם, לאחר שהוגשה תביעה, הגיעו להסכם שאושר כפסק דין, כי מאחר
2 ומונו כבנים ממשיכים במשק בשנת 1982, התובעת תמשיך לגור בבית בו גרה כל השנים,
3 ושניהם יירשמו כך בעתיד (לאחר אריכות ימים של האב), ויגורו שניהם במשק.
4
5 "בהתאם להצהרה וההתחייבות שנחתמה ביום 18.8.82 והעתקה מצורף כנספח ב'
6 ואשר הוכרה ואושרה ע"י הסוכנות ... תמשיך להתגורר האישה בבית בני הזוג ...
7 לאחר לכתו של אבי הבעל... יירשמו כ"בנים ממשיכים".
8 (ס' 3 להסכם בין התובעים, שאושר וקיבל תוקף פסק דין ביום 3.6.15, נספח ב'
9 לתצהיר התובעת).

מינוי בן ממשיד לא בוטל

עמדת רשות מקרקעי ישראל

- 10
11
12
13
14 58. רשות מקרקעי ישראל אינה צד לסכסוך, והגישה עמדתה לפי המצוי במסמכיה.
15 בעמדתם כתבו, כי לפי הסכם המשבצת כאן - בעל הזכויות במשק הינו המנוח _____
16 ז"ל, לאחר שאשתו הגב' _____ נפטרה, ולא הנתבעת.
17 כמו כן מופיע בתיק שמינוי הבן ממשיד הינו לתובעים.
18
19 59. נכתב, כי המשק נשוא התובענה כלול במשבצת הקרקע של המושב, מכח חוזה משבצת
20 מתחדש כל מספר שנים. בעלי המשק הם ברי רשות וזכויותיהם וחובותיהם נובעות מכוחו של
21 חוזה המשבצת, לרבות הזכות לגור במשק ולעבד אותו, כמו גם הזכות להעביר הזכות לאחר,
22 כפי מינוי בן ממשיד. ההורים שנפטרו היו ברי רשות במקרקעין.
23
24 60. פורט אופן העברת זכויות במשק, בהתאם לס' 19 ג להסכם המשבצת. כשחבר אגודה נפטר
25 והותיר בן זוג יעבור הזכויות לבן הזוג, כשלא הותיר בן זוג יועברו לילד, כשיש מספר ילדים,
26 יועברו לאחד מהם המוכן ומסוגל לקיים את המשק.
27 אולם – כאשר יש מינוי בן ממשיד הקודם לפטירה, יש לפעול בהתאם לו: ס' 19ג להסכם
28 המשבצת מאפשר מסירת הזכויות לאחד הילדים שניתן לו אישור או התחייבות בכתב של
29 הסוכנות היהודית עד לתאריך חתימתו של ההסכם הדו צדדי.
30

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 61. הצדדים כולם מפנים להסכם משבצת דו-צדדי מיום 3.9.2007, שנחתם בין: "מינהל מקרקעי
2 ישראל.. לבין: _____ מושב עובדים להתיישבות חקלאית שתופית בע"מ.. ("האגודה")."
3 וכך נכתב בו:
4
5 "19. ג. במקרה פטירתו של חבר האגודה תחולנה ההוראות הבאות בדבר מסירת
6 זכויות השימוש במשק שבשימושו המהווה נחלה. למען הסר ספק מוצהר ומוסכם
7 בזה כי אין באמור בסעיף זה לשנות את מהות זכויותיו של חבר האגודה כזכויות בר-
8 רשות בלבד שאינן חלק מעזבונו ואין בהן כדי לשנות את מעמדו של חבר האגודה על
9 פי חוזה זה כבר-רשות לכל דבר ועניין:
10 ג (1) נפטר אחד מיחיד בני זוג שהינם חברי אגודה המחזיקים במשק (להלן-המנוח)
11 והניח אחריו בן זוג – תעבורנה כל זכויות השימוש שלו במשק לבן זוגו בלבד, וזאת
12 אפילו אם המנוח הניח ילדים ביחד עם בן הזוג.
13 (...)
14 ג (7) על אף האמור בפסקאות 2 עד 6 לעיל ומבלי לפגוע באמור בפסקה 1 לעיל, אם
15 ניתנו עד לתאריך חתימתו של חוזה זה אישורים או התחייבויות בכתב של הסוכנות
16 כלפי חבר האגודה, בדבר מסירת זכויות שימוש במשק שלו לאחד מילדיו ששמו נקב
17 במפורש – תימסרנה הזכויות הנ"ל במשק, לאחר פטירתו של אותו חבר אגודה,
18 בהתאם להתחייבות הסוכנות כלפיו."
19 (הסכם משבצת מיום 3.9.2007, צורף לתצהיר התובעת נספח י, לתצהיר הנתבעת
20 נספח 35, לכתב טענות רמ"י).
21
22 62. רמ"י הבהירה, כי במקרה דנן יש מינוי בן ממשיד משנת 1982 במשק. (ס' 25 לכתב הטענות
23 מטעמה). כך התחייבו וחתמו ההורים, וכך אושר המינוי.
24
25 63. בנוסף ציינה רמ"י, כי יש ברשותה הסכם בין המנוח לנתבעת מיום 7.7.1991, שהוגש בתיק
26 המשק בעבר, בו הסכימו שהמנוח רשאי להעביר את הזכויות במשק לבנו.
27 רמ"י הבהירה, כי לטעמה ניתן לראות בהסכם זה, בין המנוח לנתבעת, גילוי דעת של הנתבעת
28 לכך שהיא מודעת להתחייבות המנוח לבן ממשיד ומסכימה לה:
29
30

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 "מכאן שאפשר לראות במסמך זה, שבא לאחר התחייבות המנוח למינוי בן ממשיך,
2 גילוי דעת של התובעת, לפיו היא מסכימה לכך שעל אף ההסדר הקבוע בחוזה
3 המשבצת, הזכויות במשק יעברו לנתבע 1, עם פטירת המנוח".
4 (סי' 26 לעמדת רמ"י בכתב הטענות מטעמה).
5
6 64. בהמשך הגישה נציגת רמ"י תעודת עובד ציבור, בה ציינה שוב, כי חוזה המשבצת האחרון
7 שנחתם הוא מיום 3.9.2007, במסגרתו נקבע בסי' 19ג (7) שבמקרים בהם קודם להסכם זה
8 ניתנו התחייבות בכתב ואישורים למינוי בן ממשיך, לאחר פטירת חבר האגודה, תימסרנה
9 הזכויות במשק - לבן הממשיך, בהתאם להתחייבות הסוכנות כלפיו. (תעודת עובד ציבור מיום
10 14.10.20, סי' 5, שם).
11
12 65. עמדת האגודה - האגודה הבהירה שתכבד כל קביעה של בית המשפט בעניין המשק, ואינה
13 מביעה עמדה במחלוקת.
14
15 66. כעולה מהמסמכים, לאחר פטירת המנוח, הנתבעת פנתה לאגודה לקבלת אישור כחברה בה
16 (ביום 31.7.2016). האגודה אישרה שהיא חברה באגודה, אולם הבהירה כי אין בחברות זו
17 משום קביעת זכויות במשק.
18
19 "בהתאם לבקשתך אנו מאשרים בזאת כי הינך חברה באגודת _____
20 אין באמור משום קביעת זכויות בנחלה ו/או בנכסים אחרים כלשהם"
21 (מכתב ועד אגודת המושב מיום 16.8.16).
22
23 67. אמנם יו"ר וועד המושב (מר _____) הגיש בהמשך תצהיר (במסגרת הבהרת האגודה בסעד
24 זמני), כי הנתבעת רשומה כחברת האגודה, ומבלי שציין מאיזה מועד. אף שציין כי ככלל אין
25 חברי אגודה שאינם בעלי נחלות, הוסיף שהאגודה לא תתערב כאן במחלוקת בעניין הזכויות,
26 ולא התייחס לשאלת מינוי הבן הממשיך במשק.
27
28 68. הוצג בתיק, אישור מטעם וועד המושב (המופנה לתובעת) משנת 2012, בו מאשר כי התובעים
29 הוכרו כבנים ממשיכים במשק, בשנת 1982:
30 "בהתאם לבקשתך, ועפ"י מסמך מהסוכנות היהודית משנת 1982 המצ"ב, _____
31 _____ הוכרו כבנים ממשיכים למשק מס' ____".
32 (אישור מיום 25.12.12, נספח 2 לכתב הגנה התובע).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 נציגת רמ"י הדגישה בעדותה, כי האגודה לא רשאית להעביר את הזכויות, ללא הסכמת רמ"י
2 מראש ובכתב. (3.11.20, ע' 71-72, ראה גם בהמשך).
3
- 4 70. במסמך רמ"י, על הזכויות במשק (מ-14.2.18), נכתב, בין היתר, כי **הזכויות בנכס רשומות**
5 **ע"ש ההורים** המנוחים, ואף שהנתבעת הגישה בקשה להעביר הזכויות על שמה (ביום
6 18.8.16, קרי לאחר פטירת המנוח) - הרי שלא הגישה לצורך כך את כל מסמכי החובה
7 להעברת הזכויות. זאת, טרם התייחסות למינוי בן ממשיד.
8
- 9 71. נציגת רמ"י זומנה לעדות, ואישרה כי מופיע בתיק שאת מינוי הבן הממשיך ערכו המנוח
10 ורעייתו הראשונה, הוריו של התובע, ואין החלטה לביטול הבן הממשיך.
11
- 12 כך גם השיבה, שאין תוקף להצגת מסמכים שאינם בהתאם לנהלים או התחייבות אחרת,
13 שלא אושרו, על מנת לשנות את מינוי הבן הממשיך (או להפוך הנתבעת לבעלת הזכויות).
14
- 15 "ש. האם מצוי בתיק המנהל ובכל מקום אחר כאן החלטה על ביטול בן ממשיד
16 שהוציא המנהל או הסוכנות. אני מדגיש החלטה ולא בקשה
17 ת. ממה מעיינת עכשיו **אני לא רואה החלטה**
18 ש. האם פגשת כזאת החלטה של הסוכנות של המנהל
19 ת. בתיק הספציפי
20 ש. שלנו
21 ת. לא שזכור ליי
22 (סגנית ראש צוות נחלות ברמ"י, הגב' _____, פרוטוקול 3.11.20, ע' 76, ש' 16-22).
23
- 24 72. נציגת רמ"י השיבה במפורש, כי **מינוי בן ממשיד לא בוטל**, ומסמכים שהוצגו לה בחקירתה
25 ובתיק, לא עמדו בדרישות לכך.
26
- 27 "ת. הרשות טוענת על סמך מסמכים ... כדי שאנחנו נבצע פעולה כלשהיא אנחנו
28 צריכים מסמך בכתב
29 ש. אני מראה לך מסמך לא רק שכתוב הוא כתוב וחתום וגם מופיע אצלך שערך
30 המנוח אם הגב' _____ וגם שלח לכם. הוא בכתב וחתום עם בקשה עם עו"ד
31 אומר תרשמו לי הערת אזהרה. אני מפנה לתשובת המנהל בפניה זו מיום 25.6.91

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'
תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'
תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'
ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 ואני אקריא לך (מצטט מתוך סעיפים 1, 2, 3) אזלא בדיוק זה מה שאת אומרת שאם
2 הם מעלים על הכתב המנהל מאשר
3 ת. הכוונה זה לא שאנחנו מאשרים בניגוד לנהלים שלנו".
4 (שם, ע' 77 ש' 15-4).
5
6 73. הנתבעת הציגה פניית המנוח לרמ"י בשנת 1999 ע"י עו"ד, לביטול מינוי התובעים כבן ממשיך.
7 (מכתב לרמ"י מיום 29.9.1999, נספח 51 לתצהיר הנתבעת).
8 הסוכנות היהודית השיבה למנוח, כי הדבר אינו בסמכותה (מכתב מיום 10.10.99).
9
10 74. אולם פנייה זו נענתה בשליחה ע"י רמ"י, שאף הפנתה לתשובה קודמת, בה מצוין כי זכות בר
11 הרשות שהוענקה למנוח במשק הינה ביחד עם אשתו, וכבר ביצע התחייבות בלתי חוזרת לבן
12 ממשיך.
13
14 75. בתשובת רמ"י נכתב, כי מדובר "בהוראה בלתי חוזרת" שנעשתה בזמנו על ידי שני ההורים.
15 על כן, "המינהל אינו מוסמך לבטל הוראה זו לבקשת האב..." וכי "בטול הוראה בלתי חוזרת
16 שכזו יש צורך בהחלטה שיפוטית לביטולה".
17 (תשובת רמ"י מיום 14.10.1999, נספח ח' לתצהיר עדות ראשית התובעת).
18
19 76. לא זו בלבד, אלא שבמענה לפנייה נוספת של המנוח לעניין זה, נוכח התשובה (מכתב ב"כ
20 המנוח למנהל מיום 26.10.99, נספח 53 לתצהיר הנתבעת), חזרה רמ"י על עמדתה.
21 שהרי ההתחייבות הבלתי חוזרת ניתנה גם ע"י האם המנוחה, ולא ניתן כך לבטלה.
22
23 77. באמצעות המחלקה ליעוץ משפטי, השיבה רמ"י למנוח, שוב, שאינה מוסמכת לכך בנסיבות
24 כאן עת שני ההורים מינו את הבן הממשיך. ("המינהל אינו רואה עצמו מוסמך לבטל הוראה
25 בלתי חוזרת" (מכתב רמ"י, 4.11.1999, נספח ח לתצהיר התובעת). נכתב כי ככל שזה רצונו,
26 עליו לפנות לבית המשפט.
27
28 78. הוכח, כי המנוח בחר שלא לעשות כן, ולא פנה להליך משפטי לנסות ולבטל התחייבות בלתי
29 חוזרת שנתן עם רעייתו הראשונה, לבנו ולאשתו. **התוצאה הינה - כי המינוי לא בוטל.**
30

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 79. עוה"ד שכתב את המכתב בשנת 1999, זומן לעדות, וגם לאחר שנשאל ארוכות, לא הוכח כי
2 המינוי בוטל בפועל. אין בתשובתו של עוה"ד, כיצד הוא עצמו ראה את התשובה, כדי לשנות
3 מהמצב המשפטי בפועל.
4
- 5 80. עוה"ד אישר בחקירתו את תשובות הסוכנות ורמ"י, שאין בפנייתו כדי לבטל את זכויות הבן
6 הממשיך.
7 "ש. אתה שלחת את המכתב ...
8 ת. כן
9 ש. הסוכנות ענתה לך במכתב מיום 10.10.99 נספח 52 לתצהיר _____
10 ת. נכון
11 ש. מה היא ענתה
12 ת. לא יכולים שום פעולה במשק. המושב לא היה בטיפול של הסוכנות. הזכויות
13 במשק למשל ב _____ הם זכויות של בר שימוש היה בשימוש החזקה במשק...דהיינו
14 כשהיא יצאה מהחווה המשבצת המשולש הסוכנות יותר לא טיפלה בו. זה משמעות
15 המכתב הזה.
16 (...)
17 ש. ואתה ענית לה במכתב תגובה מ-26.10.99 ... מה היתה תשובתך למינהל
18 ת. הבסיס לתגובה שלי למנהל היה שאין זה עסקו של המינהל בנושא של מינוי בן
19 ממשיך. כאשר אין הסכם להעברת זכויות. הסכם להעברת זכויות לא היה. מינוי בן
20 ממשיך הוא תוצאה של תקנה 3 לתקנות האגודות השיפוטיות (חברויות) (...)
21 ש. מה ענה לך המינהל (...)
22 ת. לא מוסמך בנושא בן ממשיך וצריך לגשת לבית משפט (...)
23 ש. ואתה סיפרת את כל זה ל _____
24 ת. נכון
25 ש. הוא לא אמר לך להמשיך לבית משפט נגיד תביעה ונבטל את בן ממשיך
26 ת. זה לא היה נותן לו כלום (...). הוא אמר לי ואני ייעצתי לו שלא ללכת לבית
27 משפט..."
28 (20.11.3, עדות עו"ד _____, ע' 93 ש' 32, ע' 94 ש' 2-6, 13-14, 21-26, ע' 99 ש' 3-6,
29 (21-13).
30

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 81. אם כן, עוה"ד אישר, כי התקבלה תשובה בכתב מרמ"י שלצורך ביטול המינוי יש לפנות
2 בהליך משפטי לבית המשפט, אישר שלא עשה כן, ואישר שתשובה זו הועברה לידי המנוח
3 והייתה בידיעתו.
4 לאחר שהמנוח בחר בפועל לא לפתוח בהליך בבית המשפט, לא ניתן היום לטעון אחרת
5 מטעמו. אין בתשובתו של עוה"ד, כדי לשנות מהתוצאה המשפטית.
6
7 82. לסיכום טענה זו, כפי עמדת רמ"י שהובאה לעיל, באמצעות תעודת עובד ציבור והנציגה
8 בעדותה, לא בוצע בפועל ביטול מינוי בן ממשיך בשנת 1999, ולא הוצג מסמך משפטי המאשר
9 זאת.
10 משכך לא הוכחה טענת הנתבעת, שמינוי בן ממשיך בוטל ע"י המנוח, ונדחת.
11
12 83. טענת הנתבעת שהיא מקבלת את הזכויות במשק כ'בת זוג' של המנוח - גם טענת הנתבעת, כי
13 בהתאם להוראות הסכם המשבצת ס' 19ג(1) זכאית להרשם כבת זוג של המנוח וכחברת
14 האגודה, ולקבל את מלוא הזכויות במשק, לאחר פטירתו, נסתרה נוכח האמור לעיל, ולאחר
15 שהמינוי של בן ממשיך חל ועומד בתוקפו.
16
17 84. הרשות השיבה, כי העברת הזכויות במשק על ידי ברי הרשות, בין בחיים ובין לאחר פטירתם,
18 תעשה אך ורק על פי הקבוע בהסכם המשבצת.
19 כפי שהוסבר, ס' 19ג להסכם המשבצת, קובע את ההסדר שיחול עת חבר האגודה, לו ניתנו
20 הזכויות במשק, נפטר, תוך שמבחין בין מספר מצבים, לרבות כאשר יש מינוי בן ממשיך
21 שאושר קודם לכן.
22 על כן, במקרה כאן, חרף היותה של הנתבעת רעייה מנישואים שניים למנוח (קרי, הטענה
23 להיותה 'בת זוג' לפי ס' 19), הרי שלאחר שהמנוח ורעייתו מנישואיו הראשונים, מינו כבן
24 ממשיך את בנם ואשתו, והתחייבות זו תקפה וקיבלה את כל האישורים הדרושים, הדבר
25 גובר.
26 "בענייננו, יש מינוי בן ממשיך משנת 1982 במשק". (ס' 25 לעמדת רמ"י).
27
28 85. בנוסף ציינה רמ"י (כפי שפורט לעיל, בטענה קודמת), שיש בתיק הסכם בין המנוח לנתבעת,
29 משנת 1991, בו הנתבעת מודעת למינוי הבן הממשיך ואף מסכימה לכך, שעם פטירת המנוח
30 יעבור הזכויות במשק לבן. (ס' 25-26 לעמדת רמ"י, שם).
31

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 86. נציגת רמ"י השיבה בעדותה, כי הנתבעת אינה בת הזוג המחזיקה בנכס לפי ס' 19ג(1) להסכם
2 המשבצת, וכן גם לפי 18ב גם אין לה זכות זו.
3
4 "ש. האם כך תוכלי להסביר לי את המשמעות של סעי' 18ב להסכם המשבצת
5 ת. בעצם אומרים שזה לא מקנה לאדם להיות חבר באגודה. זה שאתה נכללת זה
6 לא מקנה לך זכויות
7 ש. לאיזה רשימה
8 ת. לרשימה שלך ס' 18א
9 ש. ז"א אם אני נכלל ברשימת חברי האגודה ולא אושרתי ע"י המנהל אין לי זכויות
10 על פי הסכם זה.
11 ת. אם הרשות לא אישרה את העברת אז אין לך זכויות בקרקע ואין לה שום זכות
12 בהתאם לחוזה של חוזה השכירות
13 (...)
14 ש. האם יש נייר מאגודה אליהם לא אישור ל _____ שמבקשת לשנות את רשימת
15 חברה האגודה ולהכניס את _____ בפני
16 ת. ממה שיש לי פה מהמסמכים שיש לי בתיק אין לי בקשה כזאת. שמגישים בקשה
17 להעברת זכויות לא האגודה היא זו שפונה מי שפונה או מעביר הזכויות או שאמור
18 לקבל את הזכויות. האגודה אמורה לחתום על טופס בקשה להעברת הזכויות"
19 (פרוטוקול 3.11.20, ע' 72, ש' 10-18, 23-27).
20
21 87. בין הנתבעת והמנוח נחתם הסכם רכושי בשנת 1991 (מיום 7.7.1991, ראה גם בהמשך), ובו
22 נכתב, בין היתר, שהמנוח הוא בעל הזכויות במשק ובבית (ס' 3א) להסכם), ורשאי להעביר
23 את הזכויות בו (למעט משק החי), לבנו.
24 ("3. המשק במושב השיתופי (א) לצד ב' הבעלות במשק המתוארת כמשק מס' _____ במושב
25 _____ (ב) רשאי להעביר ... את הזכויות ביחידת המשק (לא כולל המשק החי) לבנו, _____
26 _____ אך לא לכל צד ג' אחר...").
27
28 88. הוגשה בתיק גם תשובת רמ"י, עוד משנת 1991, לאחר שהמנוח העביר אליה את ההסכם
29 הרכושי עליו חתם עם הנתבעת, וביקש לרשום הערת אזהרה לטובתה. רמ"י השיבה כבר אז,
30 כי המנוח אינו יכול להעניק או להתיר לנתבעת זכויות במשק, שכן זכויות הרשות שהוענקו
31 לו במשק, ניתנו לו ביחד עם אשתו המנוחה. על כן כל פעולה במשק יכולה להתבצע רק לבקשת

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'
תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'
תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'
ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 שני בני הזוג דאז, ולא בניגוד למדיניות המנהל ולהסכם המשבצת. (מכתב רמי מיום
2 25.7.1991, ס' 4, נספח 61 לתצהיר הנתבעת).
- 3 זאת גם לאחר שעם פטירת האם המנוחה, זכויותיה במשק עברו לאב, לפי ס' 19ג(1) להסכם
4 המשבצת.
- 5
- 6 89. בשנת 2002, המנוח עצמו פנה לרמ"י וביקש אישור שהוא בעל הזכויות היחיד במשק. (מכתב
7 מיום 14.8.2002, נספח 39 מסומן א/5, לתצהיר הנתבעת), ובאישור זכויות רמ"י נכתב, כי
8 המנוח רשום כבעל הזכות היחיד במשק (מיום 17.9.2002, נספח 48 לתצהיר הנתבעת).
- 9
- 10 הדבר אינו מעיד על העדר מינוי בן ממשיך (כטענת הנתבעת), שכן רישום זכויות בן ממשיך
11 הינו לאחר אריכות ימים של בר הרשות במשק.
- 12
- 13 90. הנתבעת עצמה פנתה לרמ"י (להכיר בה כבת זוג לעניין הזכויות במשק), רק לאחר פטירתו של
14 המנוח, ונמנעה מפנייה לעניין זה לאורך חייהם המשותפים.
- 15
- 16 91. ב"כ דאז של המנוח, נשאל על כך והשיב, כי הנתבעת לא ביקשה זאת וכך גם המנוח.
- 17
- 18 "ש. למה לא ייעצת למנוח בעצם להעביר את הזכויות ע"ש הגב' _____ כל השנים
19 ת. הנושא של העברת הזכויות אליה ל_____ לא עלה היא לא ביקשה את זה, הוא
20 לא ביקש את זה ולכן זה לא עלה"
21 (3.11.20, ע' 99 ש' 32, ע' 100 ש' 1-2).
- 22
- 23 92. נציגת רמ"י הדגישה בעדותה, כי אין מדובר כאן ב'מקרה רגיל', של פטירת בן זוג והעברת
24 הזכויות לבן הזוג השני, שכן במקרה דנן יש מינוי לבן ממשיך שניתן בעבר ע"י שני ההורים
25 המנוחים.
- 26
- 27 "ש. לפי ס' 19ג נכון שבמצב הזה הזכויות במשק אמורות להירשם ע"ש _____
28 לפי סע' 1 (...). ואם הוגשה בקשה להעברת זכויות מהמנוח לבת הזוג שנשארה בחיים
29 אז הייתם מעבירים את הזכויות
30 ת. במצב רגיל. אנחנו לא במקרה הזה."
31 (פרוטוקול 3.11.20, עדות נציגת רמ"י הגב' _____ ע' 80, ש' 24-30).
- 32
33

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 93. הנתבעת אישרה בחקירתה, כי הדברים היו ידועים לה, ולמנוח.

2
3 "ת. המנהל אמר לנו אין דבר כזה מה שאנחנו ביקשנו שיהיה העברה בטאבו
4 מכיוון שאי אין טאבו במושב וזה בלתי אפשרי. שנית לקבל זכויות זה אפשר אך
5 ורק לאישה נשואה או ידועה בציבור דרך בית המשפט.
6 ש. איך את יודעת מה שאת מספרת עכשיו
7 ת. ככה נאמר לנו במכתב ששלחו
8 ש. למי שלחו
9 ת. לי ול____ ואולי גם גורם נוסף"
10 (פרוטוקול 20.10.20, ע' 57, ש' 6-12).

11
12 94. ככל שטענת הנתבעת לזכויות במשק, מכח היותה חברת האגודה, הרי שרמ"י השיבה, כי
13 במקרה דנן, אין די באישור חברות באגודה לצורך העברת הזכויות במשק. כך גם בטופס
14 העברת הזכויות אין חתימת האגודה. ("ת. מה שיש לי פה אישור של האגודה שמאשר ש____
15 היא חברת אגודה. מהטופס בקשה להעברת זכויות אינו חתום ע"י האגודה" 3.11.20,
16 ע' 72, ש' 21-22).

17
18 95. נציגת רמ"י השיבה, כי הסכם המשבצת מעגן את מערכת היחסים בין רמ"י לבין האגודה
19 השיתופית ששוכרת את הקרקע, חבר האגודה הינו ברשות להשתמש בקרקע. האגודה אינה
20 רשאית כאמור להעביר את הזכויות, ללא הסכמת רמ"י מראש ובכתב. (3.11.20, ע' 71, ש' 22-
21 32, ע' 72 5-1). גם מי שחבר באגודה, ולא אושר ע"י רמ"י לצורך העברת הזכויות, אינו בעל
22 הזכויות במשק.

23
24 "ש. האם כך תוכלי להסביר לי את המשמעות של סעי' 18 להסכם המשבצת
25 ת. בעצם אומרים שזה לא מקנה לאדם להיות חבר באגודה. זה שאתה נכללת זה לא
26 מקנה לך זכויות
27 ש. לאיזה רשימה
28 ת. לרשימה שלך ס' 18א
29 ש. ז"א אם אני נכלל ברשימת חברי האגודה ולא אושרתי ע"י המנהל אין לי זכויות
30 על פי הסכם זה.
31 ת. אם הרשות לא אישרה את העברת אז אין לך זכויות בקרקע ואין לה שום זכות
32 בהתאם לחוזה של חוזה השכירות". (3.11.20, ע' 72 ש' 10-18).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 101. לסיכום, לא הוכחה טענתה, כי התקיימו תנאי ס' 5(ב) לחוק המתנה. הנתבעת איננה נותנת
2 המתנה, נותן המתנה לא חזר בו, מינוי בן ממשך הינו התחייבות בלתי חוזרת, לא הוכח
3 שהתובעים לא שינו מצבם לרעה או דלא הסתמכו עליה. הטענה נדחית.
4
5 102. טענת הנתבעת לביטול המתנה מכח ס' 5(ג) לחוק המתנה, בגין התנהגות מחפירה מצד
6 התובעים כלפי המנוח, לא הוכחה.
7
8 עיון במסמכים שצורפו מהתיקים הנוספים אליהם הפנו הצדדים, הליך אפוטרופסות שנפתח
9 עבור המנוח בשנת 2013, ובקשה לצו הגנה שהנתבעת הגישה סמוך לכך כנגד 3 ילדיו של
10 המנוח, מעלה אכן מערכת יחסים מורכבת, אולם - בין הנתבעת לבין שלושת ילדיו של המנוח,
11 שנים קודם לפטירתו, ולא בין המנוח לילדיו.
12
13 הובא שם, שהמנוח דווקא כן ביקש להמשיך את הקשר עם ילדיו, כשהנתבעת היא שעתרה
14 שלא יגיעו.
15 המותב שם, אף מצא לקבוע, כי זכותם של ילדי המנוח לבקרו בכל יום, בבית, וזכותו לראותם,
16 בשעות שנקבעו.
17
18 103. בהליך האפוטרופסות, שנפתח לבקשת הבן (בחודש 9/13) התקיימו מספר דיונים, ובית
19 המשפט אף מינה אפוטרופוס חיצוני למנוח, נוכח הסכסוך בין הנתבעת לילדיו. ב"כ היועמ"ש
20 במשרד הרווחה התערב בהליך, והוזמן תסקיר עו"ס.
21
22 104. בתסקיר העו"ס נכתב, בין היתר, אודות הסכסוך על המשק, בין הנתבעת לבין ילדי המנוח.
23
24 "עו"ס ... ערכה מספר ביקורי בית ... התרשמה שקיימת מערכת יחסים מורכבת
25 ומסוכסכת עם ילדיו של _____ ו_____ אשתו. ...
26 מדובר במשפחה מסוכסכת ומורכבת על רקע בעייתיות בירושת הנחלה כאשר כל צד
27 מושך לכיוון שלו".
28 (תסקיר מיום 27.2.14, א"פ 13-09-27983).
29
30 קרי, הסכסוך על המשק, החל עוד בחייו של המנוח, והנתבעת היא שבחרה להגיש את ההליך
31 דן רק לאחר פטירתו.
32

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 נכתב בתסקיר, שהמנוח אמר, כי התובע הוא הבן המועדף עליו, והוא דואג לו. ("לדבריו _____
- 2 הוא הבן המועדף והוא מאוד דואג לו". (התסקיר, שם).
- 3
- 4 106. לא נכתב בתסקיר על התנהגות מחפירה מצד התובעים, כנגד האב המנוח, נהפוך הוא. נכתב
- 5 שהנתבעת מטפלת בו במסירות ("מבחינת הטיפול בחסוי הוא מטופל במסירות רבה ע"י
- 6 אשתו, העובד הזר"), ובה בעת, שהמנוח מצר על כך שילדיו לא יכולים לראות אותו כל הזמן,
- 7 כי הנתבעת הוציאה נגדם צו הרחקה.
- 8
- 9 " ... "כואב לי מאוד שהילדים שלי לא מגיעים מתי שהם יכולים. אני מאוד מתגעגע
- 10 אליהם. אני רוצה שכולם יבואו". כמו כן ציין שהם אינם מרגישים רצויים. בשיחה
- 11 הייתה נוכחת האישה ושמעה את דבריו. ביקש מעו"ד ... לדאוג שילדיו יבואו מתי
- 12 שהם רוצים". (התסקיר, שם).
- 13
- 14 107. לאחר שנפתח הליך האפוטרופסות, הנתבעת פנתה בבקשה לצו הגנה כנגד שלושת ילדיו של
- 15 המנוח - שתי הבנות והבן, שלא יכנסו לבית בו גרה עימו, ממררים את חייה, והם מנגד טענו
- 16 שהיא שמונעת קשר בינם לבין אביהם ומסכסכת ביניהם.
- 17
- 18 108. בית המשפט שדן בהליך שם, לא מצא למנוע קשר בין המנוח לילדיו, וקבע שרשאים לבוא
- 19 אליו באופן סדיר ושוטף, מדי יום, בשעות שנקבעו. (ה"ט 13-10-60553).
- 20
- 21 109. בתסקיר משלים (מיום 19.3.15), חזר המנוח וביקש לאפשר לו קשר עם ילדיו, לאחר שהדבר
- 22 נמנע ממנו :
- 23
- 24 " ... לשאלתי האם הוא פוחד מ _____ אמר שלא, אך מעדיף לא לדבר... (השיחה
- 25 נעשתה ביחידות למרות התנגדותה של _____) ... הביע את רצונו שילדיו יבואו
- 26 ויבקרו אותו, ובאותה נשימה ציין שהם אינם מרגישים נוח כי _____ נמצאת... בין
- 27 ל _____ קיימים יחסי תלות ועל כן _____ מתקשה להתנגד למה שאשתו
- 28 אומרת ועושה. ומצד שני געגועיו למשפחתו ולקשר איתם גורמים לו לסבל רב
- 29 ומועקה. " (תסקיר מיום 19.3.15, בתיק א"פ).
- 30
- 31

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 גם בטענת הנתבעת, כי התובעת הטרידה אותה בכך שהזמינה מודד לשטח, לא נמצא די לבסס
2 טענתה.
3
- 4 מערכת יחסים זו, באה לידי ביטוי גם במהלך השבעה, עת לא ישבו ביחד. הנתבעת נשאלה על
5 סירובה, והשיבה:
6
- 7 "ש. זה נכון שאת לא הסכמת שישבו 7 בבית ...
8 ת. הינה זה בא. תשאל למה?
9 ש. האם לא הסכמת
10 ת. אמרתי להם שיקימו אוהל. ... זה היה בחודש חם, הדירה קטנטונת אי אפשר
11 להיות 4 משפחות בדירה."
12 (20.10.20, ע' 66, ש' 8-4).
13
- 14 טענת הנתבעת, כי חלה הרעה כלכלית במצב המנוח, שיש בה כדי להביא לביטול המתנה,
15 התחייבות ליתן מתנה, ומינוי בן ממשיך, לא הוכחה גם היא.
16
- 17 כאמור הנתבעת איננה נותנת המתנה, ולא היא שיכולה לעתור לביטולה.
18 המנוח נותר בעל זכויות בר הרשות במשק במושב, לכך שווי כלכלי ניכר. גם אם שונה חלק
19 מהרכב הפעילות במשק, פעילות חקלאית נסגרה או צומצמה (כך למשל, הלול), אין בכך כדי
20 לקבוע שמצבו שונה לרעה, או לקבוע שהדבר הינו בעטיים של התובעים (ובמנותק מהמצב
21 בענפי המשק והחקלאות ככלל).
22
- 23 אשר לטענה, כי המנוח תמך בבן וסייע לו כספית, ומשכך הורע מצבו הכספי, הרי שזכותו של
24 אב לעשות כן ולסייע כספית לבנו, ככל שזה רצונו, מבלי שיהווה עילה לביטול מתנה או
25 התחייבות בלתי חוזרת לבן ולאשתו, שהעניק האב בחייו, והוא עצמו לא ביטל אותה בעודו
26 בחיים, בהליך משפטי כדין.
27 עתירה לכך לאחר פטירתו, מצד רעייתו השנייה, נדחית.
28
- 29 נדחית גם טענת הנתבעת, שהמנוחים מינו את התובעים כבן ממשיך במתנה עם תנאי מפסיק
30 שהתקיים, ולכן המינוי בטל.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 הנתבעת טענה כך, בין היתר, בעניין הלול במשק (ס' 43 בתצהירה) וטיפול במנוח, וכן
2 בהסתמך על עדות עוה"ד דאז, שהשיב שלול ההטלה היה על סף הרווחיות, והבן לא עבד בו.
3 (3.11.20, ע' 93, ש' 9-15).
- 4 אלא שתשובת עוה"ד על נסיבות מינוי הבן הממשיך, ניתנה בדיעבד, ואינה מופיעה במינוי.
5 במסגרת מינוי הבן הממשיך (שצוטט לעיל), לא נכתבה התחייבות זו של התובעים, ולא הובאה
6 לה ראייה בכתב.
- 7
- 8 114. התובעים בנו ביתם, וגרו בסמוך להורים המנוחים במשך שנים רבות (התובעת גרה שם עד
9 היום, עשרות שנים). אילו סברו ההורים המנוחים עצמם, שהם שמינו את התובעים, שהם
10 אינם עומדים בהתחייבותם, רשאים היו לפעול לביטול המתנה בהליך כדון, או לטעון לתנאי
11 מפסיק, אילו היה. לא נטען כך על ידם, אלא ע"י הנתבעת, שלא היא שמינתה אותם.
12
- 13 115. אשר לטענה שהתובע לא טיפל באביו לעת זקנה, הרי שלכל הפחות מהתיקים הקשורים (תיק
14 האפוטרופסות, ואף בקשה לצו (ה"ט) שהגישה הנתבעת עצמה) ומהדיווחים שהוגשו שם, ע"י
15 העו"ס בתסקיר, עולה כי הבן ושתי אחיותיו, רצו לטפל באב ולשהות עימו יותר, ואף ביקשו
16 זאת מבית המשפט. הנתבעת היא שהתנגדה לכך.
17 אף לא ניתן לזקוף לחובת הבן הטענה שיצא מהבית, שכן התגרש מהתובעת. האב עצמו, מסר
18 לעו"ס שהבן הינו הילד המועדף עליו. קרי, לא סבר שאינו מקיים התחייבויותיו כלפיו.
19 משכך, לא נמצאה עילה לעשות שימוש בקונסטרוקציית 'תנאי מפסיק', שאינו כתוב ולא
20 הוכח.
- 21
- 22 116. לא הוכח שמינוי התובעים כבן ממשיך סויג רק לבניית בית, או שנכתב כי לא יועברו על שמם
23 הזכויות במשק בעתיד או לאחר פטירה.
24 נהפוך הוא, נכתב כי הזכויות במשק יועברו ע"ש הבן הממשיך לאחר פטירת ההורים. לא
25 הוכחה פרשנות אחרת לכתוב בו.
26 משכך נדחית הטענה, החלופית, שמטרת מינוי כבן ממשיך הייתה רק לצורך בניית הבית.
27
- 28 117. נתתי דעתי גם על טענתה, הנוספת, של הנתבעת, שיש לשלול עמדת התובע, בשל השתק
29 שיפוטי ומעשה בית דין נוכח טענותיו בתביעה שהגישה נגדו התובעת בעבר (בבית משפט
30 אחר).
31

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 טענת השתק שיפוטי, נועדה למנוע מבעל דין שהעלה טענה בהליך אחד, להתכחש לה בהליך
2 אחר או להעלות טענה סותרת. במשפט האנגלי מותנה ההשתק השיפוטי בכך שבעל הדין
3 הצליח בטענתו הראשונה או זכה שם בתביעה. בפסיקה בישראל הטענה נבחנת בכל מקרה
4 לגופו, וכשההליך מסתיים ללא הכרעה שיפוטית (לרבות בפשרה), האינטרס הציבורי לקביעת
5 השתק, הינו נמוך. (ע"א 4170/14 כהן נ' כהן, (14.1.16)).
6
7 118. עיון במסמכים שצורפו (נספחים 38-39 לתצהיר הנתבעת, תביעה לפרוק שיתוף בבימ"ש אחר)
8 בעת סכסוך הגירושין, מעלה כי למעשה התובע חזר בו כבר באותו הליך שם ממש, מטענות
9 שהעלה בראשיתו, והתובעים הגיעו שם להסכמה ללא בירור משפטי או ראייתי, לאחר שחזר
10 בו שם.
11
12 קרי, התובע לא 'נהנה' מטענתו בהליך שם ולא 'זכה' בו, אלא חזר בו מטענתו כבר שם ובטרם
13 הכרעה שיפוטית, לאחר שהגיע להסכם עם התובעת במסגרתו וויתר וחזר בו מטענתו,
14 והסכימו על המשך החיים במשק (הובא לעיל).
15 לא זו בלבד, אלא שהמנוח (שהגיש תחילה גם כתב טענות מטעמו) לא התנגד לתוצאה זו
16 ולהסכם בין התובעים בתיק. כך גם ביקשו שם את מחיקת התביעה, ונדחתה.
17
18 בנסיבות אלה לא נמצא לשלול זכויות בן ממשיך מהתובע, או מהתובעים.
19
20 119. **אם כן, כפי שפורט, טענות הנתבעת, כי גם ככל והתובעים מונו כבנים ממשיכים, המינוי**
21 **בוטל, או שיש לבטלו, ונדחות.**
22
23 120. **לחלופין טענה הנתבעת, שהזכויות במשק מגיעות לה מכח שיתוף ספציפי** במסגרת נישואיה
24 שנים רבות למנוח. מנגד נטען, כי זכויות המנוח במשק הן רכושו הנפרד וחיצוני לשיתוף, וכן
25 הנתבעת ידעה וחתמה על הסכם.
26
27 121. המנוח והנתבעת נישאו בשנת 1992 ולפיכך חל בעניינם חוק יחסי ממון, התשל"ג-1973
28 ("החוק"), הקובע הסדר איזון משאבים. במסגרתו, עם התרת הנישואין, או פקיעתם עקב
29 מותו של אחד מבני הזוג, זכאי כל אחד מבני הזוג למחצית שווי כל הנכסים, למעט נכסים
30 שהוחרגו מכח החוק או הסכמת הצדדים (ס' 5(א) לחוק).
31

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 122. בין הנכסים שיוחרגו מהאיזון הכולל, נקבעו נכסים שהיו לכל אחד מבני הזוג לפני הנישואין
2 ("נכסים שהיו להם ערב הנישואין", ס' 5(א) (1) לחוק), וכן נכסים שהסכימו בכתב ששוים
3 לא יאוזן, (ס' 5(א) (3) לחוק).
4
5 123. עם זאת נקבעה בפסיקה, אפשרות להוכיח כוונת שיתוף בנכס מסוים על יסוד הדין הכללי,
6 להבדיל מחזקת שיתוף כללית. (ע"א 1915/91 יעקובי נ' יעקובי, דעת הרוב, פ"ד מט (3) 529
7 (שנה 1995); רע"א 8672/00 אבו רומי נ' אבו רומי, פ"ד נו (6) 175 (שנה 2002)).
8 אף שדירת מגורים היא נכס משפחתי מובהק ומשמעותי (בג"צ 8214/07 פלונית נ' פלוני,
9 (22.7.2010)). השאלה האם הוכחה כוונת שיתוף ספציפית, היא שאלה שבעובדה. יש להוכיח
10 "דבר מה נוסף", המעיד על כוונת השיתוף בין בני הזוג בנכס הספציפי, דירת המגורים. כך
11 למשל, השקעה כספית נכבדה. (בע"מ 1398/11 אלמונית נ' אלמוני, (26.12.12)).
12
13 124. נטל ההוכחה מונח על הטוען לשיתוף ספציפי בדירת מגורים שאינה רשומה על שמו, מעבר
14 לחיי הנישואים. כך, בין היתר, יש לבחון אם הנכס הגיע לידי בעליו לפני הנישואין או
15 במהלכם, האם נקנה או התקבל במתנה או בירושה ומי מימן אותו, השקעות כספיות בנכס,
16 הבטחות של בן הזוג הרשום, השתתפות בשיפוץ משמעותי בנכס, משך זמן המגורים בבית,
17 אופי הנישואים, האם יש ילדים משותפים, ועוד. (דג"ץ 8537/18 פלונית נ' בית הדין הרבני
18 הגדול בירושלים, (24.6.21)).
19
20 125. אלא שטענת הנתבעת לשיתוף ספציפי במשק, איננה גוברת בנסיבות כאן, על הוראת מינוי בן
21 ממשיך, שנעשה שנים קודם לנישואים שניים, והיה ידוע קודם להם.
22
23 126. הפסיקה מייחסת חשיבות לשאלה האם מדובר בנכס, שהינו לפני תקופת הנישואים. כאן
24 הזכויות במשק הן לפני הנישואים - הוכח כי המנוח הפך בעל זכויות בר הרשות במשק ביחד
25 עם רעייתו דאז, עשרות שנים קודם לנישואיו לנתבעת.
26
27 127. מינוי בן ממשיך - לא זו בלבד, אלא שהוכח כי בשנת 1982 מינה המנוח ביחד עם אשתו
28 הראשונה, את התובעים, בנם ואשתו, כבן ממשיך למשק. מינוי זה עומד בתוקפו, לא בוטל,
29 ולא נמצא לבטלו.
30 המנוח הכיר את הנתבעת, שנים לאחר שכבר מינה את התובעים כבן ממשיך במשק.
31

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

128. ההסכם הרכושי בין המנוח לנתבעת, נחתם ביום 7.7.1991, לפני הנישואים ("ההסכם").
במסגרתו הסכימו והסדירו את נושאי הרכוש ביניהם.

ההסכם צורף לכתבי טענות התובעים. הנתבעת, לעומת זאת, בחרה שלא להזכיר את ההסכם
בכתב הטענות הראשון מטעמה, והתייחסה אליו לראשונה רק בהמשך ומשהובא על ידי הצד
שכנגד.

129. גם בהסכם עליו חתמו המנוח והנתבעת קודם לנישואיהם, המשק הוחרג מהשיתוף.
הוסכם בין היתר, שהמנוח הוא בעל הזכויות במשק ובבית, ורשאי להעביר את הזכויות בו
לבן. לנתבעת תהא זכות מגורים בבית (בו גר המנוח) במשק כל ימי חייה. (אף הבן חתם על
ההסכם).

3. המשק במושב השיתופי

(א) לצד ב' הבעלות במשק המתוארת כמשק מס' _____ במושב _____ (להלן-"יחידת
המשק")...
(ב) צד ב' רשאי להעביר, כאמור בנספח א', את הזכויות ביחידת המשק (לא כולל
המשק החי) לבנו, _____ (להלן-"הבן")...

2. המגורים

צד ב' מצהיר ומאשר כי הינו הבעלים ובעל זכות החזקה בוילה בה מתגוררים
הצדדים, במושב _____ (להלן-"הבית")...
לצד א' הזכות להתגורר בבית כל ימי חייה ללא כל תשלום או ללא כל תמורה...".
(ס' 2-3 להסכם, שם).

130. בין הצדדים מחלוקת, על תוקפו של ההסכם, לאחר שלא אושר בבית המשפט. מחד נערך לפני
נישואי המנוח והנתבעת, אך לא עשו כן גם בהמשך.
התובע מפנה לפסיקה שהכירה בהסכמים אלה כהסכמי ממון, המנוח והנתבעת נהגו לפיו.
(ע"א 169/83 שרעבי שי נ' שרעבי שי, פ"ד לט(3) 776 (1985), ע"א 151/85 רודן נ' רודן, פ"ד
לט(3) 186 (1985)). הנתבעת מפנה לפסיקה שקבעה שההסכם אינו תקף, זנחו אותו ולא נהגו
לפיו (ע"א 169/83 שרעבי שי, לעיל; עמ"ש (חי) 40275-10-17 ק' י' נ' א' י' (2019)).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 נקבע בבית המשפט העליון, כי גם הסכם ממון שלא אושר בבית המשפט ייחשב כתקף, לאחר
2 ששני בני הזוג חתמו עליו ונוסח כרצונם, אם מאז שנחתם על ידם, נהגו בהתאם לו. במקרה
3 כזה יש לראותו כאילו קיבל תוקף ואושר, מכח עקרון תום הלב, ההשתק והמניעות.
4
5 "בכל הנוגע להסכם ממון שלא אושר אך הצדדים נהגו לפיו, קיימת הלכה המעניקה
6 לו תוקף מעשי מכוח עקרון תום הלב, ההשתק והמניעות".
7 (בע"מ 7734/08 פלוני נ' פלוני, (15.3.2010)).
8
9 131. הוכח, כי הנתבעת קיבלה יעוץ משפטי קודם לחתימה על ההסכם, בו נכתב כי המנוח הוא בעל
10 הזכויות במשק ובבית.
11
12 "ת. בעלי. אמר שאנחנו נגשנו ל ____ מה שאנחנו רצינו בעלי שאל ואז החלטנו
13 אבל הלכנו עם רקע מסוים זה לא סתם באנו להתייעץ.
14 (...) אני אמרתי שאני בתנאים כאלה לא יכולה לעזוב את מקום העבודה שלי, את
15 מקום המגורים שלי, אני לא מתמצאת בענף הזה. הוא רצה כנראה שאני אגיע למשק
16 אמר לי שנחפש מוצא ואז שנינו הסכמנו שנינו והובטח לי שאם יצא לפועל אנחנו
17 נמצא מוצא ונלך אחד לקראת השני ונראה מה אפשר לעשות. אכן העו"ד אמר מה
18 שאמר אני רוצה להקשיב מה התוכניות שלכם..."
19 (20.10.20, ע' 55, ש' 10-11, 23-27), (עם אישור תיקוני פרוטוקול מוסכמים, 21.10.20,
20 בע' 85-86))
21
22 133. כפי שפורט בעניין מינוי בן ממשיד, רמ"י כתבה, כי הזכויות במשק הובטחו לבן ממשיד במינוי
23 שני ההורים בעבר, לא תרשם הערת אזהרה, הנתבעת ידעה על כך (נספח 61 לתצהיר הנתבעת).
24 ב"כ המנוח אישר קבלת תשובה בכתב מרמ"י, שלא ניתן לבטל מינוי בן ממשיד בהעדר הליך
25 משפטי. אישר שהמנוח לא פעל בעניין זה, לא פעל לאורך השנים לרישום הנתבעת כבת זוג
26 במשק, ואף פנה בכתב לוודא שרק הוא רשום כבעל הזכויות במשק.
27
28 134. לא הוכח שהעדר השיתוף בזכויות במשק ובבית, כפי שנכתב ונחתם בהסכם, כנכס נפרד של
29 המנוח קודם לנישואים, שונה בהמשך במסגרת הסכמה אחרת בין הנתבעת למנוח. אין חולק,
30 כי לא שונה בכתב ובחתימת שניהם (כדרישת ס' 5 להסכם), ברם גם לא הוכח, כי שונה בדרך
31 של התנהגות.
32

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1. 135. הנתבעת הוכיחה, כי עבדה במשק בעת נישואיה (תצהיר הנתבעת, שם), ואין חולק על כך.
2. השתתפה בהוצאות שוטפות (ס' 24 לתצהירה, ס' 15-16 לתצהיר), ואף בהוצאות הטרקטור
3. (ס' 22 לתצהיר, נספחים 9-11, וכן פרוטוקול 3.11.20, ע' 93, ש' 13-30, נספח 6). גם העבירה
4. כספים מחשבונה הפרטי לחשבון המשותף (ס' 18 לתצהירה, נספח 5) במסגרת החיים
5. המשותפים.
6.
7. אולם בה בעת לא הוכחש, כי מראש צפתה עבודתה שם, בעת החתימה על ההסכם. כמו כן לא
8. הוכחש שהמשיכה לשמור על החשבון הפרטי ולהתנהל בו, לרבות הפקדות. אף הוכח, שהמנוח
9. הוא שפעל מול הרשויות בעניין המשק (לעיל) וניהל אותו בטרם חלה (ס' 17 לתצהיר הנתבעת,
10. נספח 8, וכן עדותה 20.10.20, ע' 62, ש' 5-15).
11.
12. אשר למכסות הביצים, מהן התפרנסו המנוח והנתבעת (כך אישרה גם התובעת בתצהירה),
13. הוכח, כי הנתבעת ניהלה את הכנסות והוצאות על שמה. (נספחים 20-22 לתביעה). אולם
14. מכסות הביצים הן עניין עצמאי ונפרד, משאלת הזכויות במשק. כך גם בהסכם הייתה
15. התייחסות נפרדת למשק החי (בשונה מהזכויות במשק ובבית).
16. משק החי נסגר לפני שנים רבות (ס' 43 לתצהיר הנתבעת), והלול הפך למחסנים.
17.
18. הוכח שהנתבעת טיפלה במנוח כשחלה (3.11.20, ע' 88 ש' 6-9, ע' 90 ש' 1-4), אף כי מונה לו
19. בהמשך אפוטרופוס חיצוני לטיפול בענייני גוף ורכוש. (א"פ, שם, עמ' 90, ש' 7-8). ברם אין
20. בכך משום הקניית זכויות במשק.
21. הזכויות במשק היו למנוח עשרות שנים קודם לנישואיהם, ולאחר שהתחייב בהתחייבות בלתי
22. חוזרת, עם אשתו הראשונה, למינוי בן ממשיד. גם טענת הנתבעת לחברות באגודה, אינה
23. מוכיחה שיתוף ספציפי במשק או מקנה זכויות ברשות בו, עת כבר אושר מינוי בן ממשיד
24. שנים קודם. (בפרק לעיל, וכן ע' 72, ש' 17-18, 25).
25.
26. לנתבעת, היו זכויות בדירת מגורים מנישואיה הראשונים, עם בעלה הראשון, קודם לנישואים
27. עם המנוח.
28. במסגרת ההסכם בינה לבין המנוח, הוסכם כי ככל שיתאפשר לרכוש אותה, אזי הסכימו
29. מראש על סכום כספי מוגדר, שיופרש לרכישתה, מחשבונות משותפים. (ס' 21-1 להסכם).
30. בנוסף הוסכם, שככל והדבר לא יתאפשר, יעמוד הסכום לרשות הנתבעת לרכישת דירה
31. אחרת. (ס' 3 להסכם).
32.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 דירה זו נרשמה ע"ש הנתבעת ביום 22.9.1991, חודשיים לאחר ההסכם עם המנוח. 137
- 2 (נסח לשכת רשם המקרקעין, נספח ו' לתצהיר התובעת).
- 3
- 4 בנוסף התברר, ממסמך שהוגש ע"י התובעת, ולא ע"י הנתבעת, כי בסוף שנת 2012 (ביום
- 5 19.12.12), הנתבעת - העבירה את הזכויות בדירה לבתה מנישואים ראשונים, בהעברת 'מכר
- 6 ללא תמורה'. (נספח ו לעיל).
- 7
- 8 138. הנתבעת נשאלה על הדירה שהייתה לה לפני הנישואים, והשיבה שאפשרה לבעלה לשעבר
- 9 להמשיך לגור שם. היא הכחישה שהמנוח השתתף ברכישת הדירה.
- 10 הנתבעת אישרה, כי לא מצאה לנכון להגיש מסמך על כך או לספק הסבר לעניין זכויותיה
- 11 בדירה זו. כך גם לא הסבירה העברת הדירה לבת.
- 12
- 13 "ש. חודשיים אחרי ההסכם הסכם נרכש חלקו של בעלך לפי נספח הטאבו. את קנית
- 14 בסוף את החצי של בעלך
- 15 ת. השאלה אם אני נתתי לו כסף או שהוא יגור שם.
- 16 ש. אני אומר לך הכספים האלו עברו מהחשבונות המשותפים ומהכספים האלו
- 17 נרכשה מחצית הדירה
- 18 ת. לא אדוני. ... מ_____ לא קיבלתי שום כסף
- 19 ש. למה מ-86 עד להסכם הזה לא רכשת את החצי של בעלך של הגרוש (...)
- 20 ת. אני לא הייתי צריכה הגענו להסכם שהוא ימשיך לגור שם
- 21 ש. למה לא צרפת אף מסמך לגרסה שלך
- 22 ת. יש לי הנימוקים שלי ואני לא חייבת לתת הסבר לבית השפט
- 23 ש. כל הכנסות השכירות
- 24 ת. אני לא השכרתי את הדירה בעלי גר. ... הדירה של הבת ...
- 25 ש. ש _____ מספר גם בצוואה, גם לעו"ס וגם לכל האנשים שהוא קנה חצי דירה המנוח
- 26 משקר לדעתך
- 27 ת. ... אני בזמנו אמרתי לבעלי ... הוא אמר לי במפורש שהדירה לא מעניינת אותו."
- 28 (20.10.20, ע' 59 ש' 8-1, 14-24).
- 29
- 30
- 31

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 139. אם כן לא הוכח, כי הצדדים סטו מהוראות ההסכם לעניין שיתוף ביניהם בנושאים עליהם
2 הסכימו, לרבות לעניין העדר שיתוף בזכויות במשק, והעדר שיתוף בזכויות הנתבעת בדירה
3 שהייתה לה קודם לקשר. ההסכם לא שונה בכתב ובחתימת הצדדים לו, ואף לא הוכח שבוטל
4 בדרך של התנהגות, מכל שהובא ופורט לעיל.
5
6 140. כאמור לעיל, הצדדים ניהלו הליכים משפטיים עוד בחייו של המנוח, שחשפו מערכת יחסים
7 מורכבת ביניהם, עוד קודם לפטירתו. הבן עתר למינוי אפוטרופוס למנוח, לגוף ולרכוש.
8 בסמוך לכך הגישה הנתבעת בקשה לצו הגנה כנגד ילדיו של המנוח.
9 למקרא הפרוטוקולים שם, דומה, כי מערכת היחסים התדרדרה מזה זמן. ילדי המנוח טענו
10 שהנתבעת מרחיקה אותם מאביהם ואינה מאפשרת קשר שוטף או חופשי עימו. (11.11.13,
11 עדות הבת, א"פ 27983-09-13). הנתבעת טענה שהם המטרידים אותה.
12 בית המשפט שם, הורה על מינוי אפוטרופוס חיצוני למנוח, גם לענייני הרכוש והכספים. כמו
13 כן נקבע הסדר, המאפשר לילדיו לבוא לבקר כל יום מספר שעות.
14
15 141. בתסקיר העו"ס שהוגש שם, נכתב על מערכת יחסים "מורכבת ומסוכסכת" בין הנתבעת לילדי
16 המנוח, ועל סכסוך ארוך בעניין המשק. לא נכתב שהמנוח סבור שהזכויות במשק הן גם
17 לנתבעת, והוא כואב את הרחקת ילדיו ממנו. (תסקירים 27.2.14, 19.3.15, ראה פירוט בפרק
18 קודם).
19 כך עלה גם מעדות האפוטרופוס החיצוני שמונתה עבור המנוח שם, עת סיפרה על הסכסוך
20 ועל ההאשמות בין הצדדים. (3.11.20, ע' 88-89).
21
22 142. לסיכום טענה חלופית זו, לא נמצא, כי לנתבעת, זכויות מכח שיתוף ספציפי, במשק, עליו
23 הקפיד המנוח לשמור כרכוש נפרד לאורך השנים.
24
25 143. אם כן, הוכח, כי המנוח היה בעל זכויות בר הרשות ביחד עם אשתו המנוחה, ומינה עימה את
26 התובעים כבן ממשיך. מינוי זה לא בוטל, ולא הוכח שיש לבטלו.
27 לאחר נישואיו לנתבעת, לא העביר הזכויות על שמה, דאג שהרישום יהא רק על שמו. הוכח
28 שהנתבעת הייתה מודעת לכך שהמשק רק על שם המנוח והזכויות לו, לאורך כל השנים,
29 לרבות בהתאם להסכם רכושי עליו חתמה בעבר עם המנוח ולא שונה.
30 משכך, התובעים ירשמו כבנים ממשיכים במשק בהתאם למינוי שאושר בעבר, תביעת
31 הנתבעת נדחית.
32

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'
 תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'
 תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'
 ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
 ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

התנגדות לקיום צוואה

144. כנגד בקשת הבן, לקיום צוואת המנוח מיום 14.8.2012 ("הצוואה"), בה תמכו גם אחיותיו בהמשך, הנתבעת הגישה התנגדות, בטענה להעדר כשירות המנוח, השפעה בלתי הוגנת ומעורבות הבן, ואף פגם.

145. המנוח נפטר בשנת 2016 (ביום 16.1.16), 4 שנים לאחר עריכת הצוואה. לא הובא, כי עד ליום פטירתו ערך צוואה אחרת, או שינה ממנה.

מסגרת משפטית

146. עקרון העל בדיני הירושה הינו כי יש לכבד את רצון המנוח, על ידי קיום רצונו כפי שבא לידי ביטוי בצוואה. (ע"א 724/87 גולד (כלפה) נ' גולד, פ"ד מח(1) 22, 28 (1993); ע"א 1900/96 טלמצ'יו נ' האפוטרופוס הכללי, פ"ד נג(2) 817, 826 (1999)).

הצוואה

147. במסגרת הצוואה, בה ציווה את רכושו לנתבעת ולשלושת ילדיו מנישואיו הראשונים, ניתנו הוראות שונות, ביניהן כי המשק יהיה לבן, ואת מגורי הנתבעת בבית במשק קצב לתקופה (של שנה).

148. נוסח הצוואה נשוא ההליכים, מיום 14.8.2012, כדלקמן:

צוואה

והואיל והואיל ואין אדם יודע שעת מיתתו; ויש ברכוני להורות ולצוות על אשר יעשה ברכושי ובזכויותי לאחר מותי; והואיל והנני בגיר, בהכרה מלאה ובדעה צלולה, ורשאי ע"פ חוקי המדינה וע"פ החוק היהודי לצוות צוואה זאת;

לפיכך אני הח"מ _____ בן _____ מ.ז. ... מצהיר ומצווה בזה, מרצוני הטוב והחופשי, ובהיותי בהכרה מלאה ובדעה צלולה, על אשר יעשה ברכושי ובזכויותי לאחר מותי, והנני מצהיר בזאת, כי צוואתי זו נעשית הן בתוך מתנת בריא מהיום ולאחר מיתה, לפי הדין היהודי, והן לפי חוקי מדינת ישראל.

1. את כל רכושי וזכויותי, מכל סוג שהוא, בין אלה שכבר רכשתי ובין אלה שיגיעו אלי בעתיד, בין בחיי ובין לאחר מותי, הנני מצווה לתת ליורשי הבאים:

אשתי מנישואי השניים – _____ מ.ז. ... להלן "אשתי"

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 בתי – _____ מ.ז. ... להלן " _____ "

2 בני – _____ מ.ז. ... להלן " _____ "

3 בתי - _____ מ.ז. ... להלן " _____ "

4 וזאת באופן כדלהלן:

5

6 א. על פי האמור להלן, לאשתי, זכות המגורים בבית שבמשק עם כל הריהוט,

7 למשך שנה מיום פטירת, כדי שתתפנה לדירתה ברמת-גן, ובלבד שלא

8 יגור אתה אדם אחר, למעט מטפלת, אם תזדקק לכך. אם תרצה להכניס

9 אדם אחר, עליה לפנות את הבית.

10 לעניין הכספים, ברצוני לציין כי לפני כשלושה חודשים אשתי הוציאה

11 מהחשבון המשותף שלנו בבנק _____, נתניה, את

12 החסכונות שהיו לי, כ-200,000 ₪. היא ניצלה את מצבי הבריאותי הקשה

13 ואת חולשת, והחתימה אותי לצורך הוצאת הכסף מהבנק.

14 יצויין כי לאשתי דירה ברמת-גן, אשר מאז נשואינו הדירה מושכרת וכל

15 הכספים נכנסים לחשבון בנק של שמה בלבד. רכישת הדירה על שמה

16 בלבד התאפשרה הודות לכך שאני שילמתי את שווי המחצית של הדירה

17 שהיתה על שמו של בעלה שעבר, בכדי שכל הדירה תהיה בבעלותה.

18 הכספים והחסכונות שיהיה בחשבון הבנק שעל שמה, ישמשו למזונותיה

19 לאחר פטירתי, בנוסף על קיצבת שארים.

20 ב. המשק במושב _____, ה _____, וכן כל זכויותי במכסה ליצור ביצי

21 מאכל, המועצה לענף הלול, מס' מגדל ... הנני מצווה לתת לבני _____

22 בלבד, ואין לבת זוגתו חלק כלשהוא.

23 ג. כל הכספים שיהיו בעזבוני, ואת כל יתרת עזבוני הנני מצווה לתת לשתי

24 בנותי, _____ ו _____, בחלקים שווים.

25 2. ברצוני כי הוראות צוואה זו יקויימו ויצאו לפועל על כל פרטיהן ודקדוקיהן

26 כאמור לעיל, והנני מצווה מאת כל אדם לעשות, לקיים ולכבד את רצוני זה,

27 ולא לעורר שום שאלות של חוק ומשפט בניגוד לאמור בצוואה זו.

28

29 ולראיה באתי על החתום, כאן בנתניה, בפני שני עדים בגירים, מתוך רצוני

30 הטוב והחופשי, ולאחר שהצהרתי בפניהם כי זאת היא צוואתי, הנני חותם על

31 צוואתי זאת ביחד עם שני העדים.

32

33 _____ היום 14.8.12

34 _____ (חתימה)

35

36

37 149. המנוח ערך את הצוואה במשרד עו"ד, ונכתב בה כי נחתמה בפני שני עדים, עוה"ד שערך את

38 הצוואה ומזכירתו, שחתמו גם הם על הצוואה והצהירו:

39 אנו הח"מ, בגירים, בהיותנו בהכרה מלאה ובדעה צלולה, וללא כל טובת הנאה

40 מצוואה זו, מעידים כי מר _____ הנ"ל, הצהיר בפנינו כי זו היא צוואתו, בהיותו

41 בהכרה מלאה ובדעה צלולה ומרצונו החופשי, וחתם בנוכחותנו על צוואה זו.

42

43 _____ עו"ד, _____

44 _____ מ.ז. ...

45

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'
תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'
תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'
ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 טענה כנגד כשירות המנוח
- 2 150. חוק הירושה קובע כאמור, כי חזקה שכל אדם כשיר לצוות, ויש לכבד את רצונו, שכן חזקה
- 3 על המצווה שבעת עשייתה של הצוואה ידע להבחין בטיבה. (ע"א 5185/93 היועמ"ש נ' מרום,
- 4 פ"ד מט(1), 318, 327 (1995)).
- 5
- 6 151. מי שטוען, כי המנוח לא ידע להבחין בטיבה של הצוואה בעת עשייתה ועל כן היא בטלה (לפי
- 7 ס' 26 לחוק הירושה), כטענת המתנגדת כאן, עליו הנטל להוכיח זאת.
- 8 אין די בעצם העלאת הספק, אלא עליה להביא הוכחה של ממש לטענה זו, בסיוע עדות רפואית
- 9 או אחרת בנוגע למצבו של המנוח.
- 10
- 11 152. נקודת הזמן הרלבנטית לבחינת כשירותו של המצווה היא במועד עריכת הצוואה. (ע"א
- 12 851/79 **בנדל נ' בנדל**, לה (3) 101 (1981); ע"א 724/87 **כלפה**, שם). גם אם יוכח שבמועד שקדם
- 13 לכך, או לאחר מועד זה, מצבו של המנוח היה שונה, עדיין אין בכך כדי לשלול את רצונו של
- 14 המנוח בעת עריכת הצוואה. (ע"א 7506/95 **שוורץ נ' בית אולפנא בית אהרון וישראל**, פ"ד נד
- 15 (2) 223, 215 (2000)).
- 16
- 17 153. כמו כן, לא כל ירידה בכושרו הקוגניטיבי של המצווה, תביא לשלילת כשירותו לערוך צוואה.
- 18 לעניין זה יש לבחון האם הבין "בטיבה של צוואה", כלומר האם היה מודע לכך שהוא עורך
- 19 צוואה, האם ידע היקף רכושו ויורשיו, והאם היה מודע לתוצאותיה. (ע"א 851/79 **בנדל**, שם;
- 20 ע"א 15/85 **מזרחי נ' רז ואח'**, פ"ד מא(4) 454 (1987)).
- 21 המשקל שיינתן לשיקולים אלה, משתנה בהתאם לנסיבות כל מקרה. (ע"א 1212/91 **קרון**
- 22 **ליב"י ואח' נ' בינשטוק**, פ"ד מח(3) 705 (1994)).
- 23
- 24 154. בית המשפט אינו בודק את עצם רצונו של המנוח, אלא די לבית המשפט שישתכנע שהיה
- 25 בהתנהגותו הכוללת בעת עריכת הצוואה והחתימה עליה, כדי להצביע שהוא ידע להבחין
- 26 בטיבה. אף אין בהדרת יורש בצוואה, כדי להראות על העדר כשירות, והיא אפשרית בדין.
- 27 (ע"א 724/87 **כלפה**, שם).
- 28
- 29 כלומר, בית המשפט אינו שם את שיקול דעתו שלו בנוגע לתוכן הצוואה – במקום שיקול דעתו
- 30 של המצווה.
- 31
- 32

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'
תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'
תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'
ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 המומחה
- 2 155. במסגרת ההתנגדות לקיום הצוואה, ונוכח הטענה כי המנוח לא היה כשיר לעריכתה, נעתרה
- 3 בקשת המתנגדת למינוי מומחה להגשת חוות דעת על מצבו הקוגניטיבי והרפואי בעת עריכת
- 4 הצוואה ("המומחה"). ניתנה לצדדים שהות להגיש זהות מומחה מוסכם, ובהעדר הסכמה,
- 5 נקבע ע"י בית המשפט.
- 6
- 7 156. חוות דעת המומחה מיום 25.8.18 הוגשה בתיק ("חוות דעת המומחה"), ובה קבע, לאחר
- 8 שסקר את הממצאים וסיכם אותם, ש**סבירות גבוהה שבמועד החתימה על הצוואה, המנוח**
- 9 **היה כשיר משפטית ומסוגל להבחין בטיבה של הצוואה.**
- 10
- 11 157. נכתב שבבדיקות שנערכו למנוח אין כל תיעוד לליקוי קוגניטיבי, לא רק חודש לפני עריכת
- 12 הצוואה, אלא גם עד חודש לאחר החתימה. בנוסף ציין שגם ככל שהחלה ירידה, הרי שלא
- 13 הייתה משמעותית, ולא פגעה בכשירות המשפטית שלו לצוות.
- 14
- 15 "המנוח סבל מבעיות גופניות שונות והיה במעקב של הרופאה הנזכרת בקופ"ח.
- 16 מעיון בחומר הרפואי עולה שעד לחודש אחרי החתימה **אין תיעוד של ליקוי**
- 17 **קוגניטיבי**. רק כ-3 חודשים לאחר החתימה אובחן כלוקה בדמנציה. אומנם, הירידה
- 18 הקוגניטיבית החלה טרם האבחנה, אך כנראה לא הייתה בדרגת חומרה משמעותית
- 19 ובאופן שיפגע בכשירות המשפטית ולכן גם לא מצאתי לכך רישום בחומר שעמד
- 20 לפני."
- 21 (חוות דעת המומחה, ע' 3).
- 22
- 23 158. כך נכתב במסקנות חוות דעת המומחה:
- 24 **"מסקנה:**
- 25 מדובר בחוות דעת בדבר כשירות משפטית שניתנת בהתבסס על חומר רפואי ללא
- 26 בדיקה בחיים. מכאן שהמסקנה מנוסחת במונחים של סבירות ולא במונחים
- 27 מוחלטים :-
- 28 **קיימת סבירות גבוהה לכך שבמועד החתימה על הצוואה המנוח היה כשיר**
- 29 **משפטית ומסוגל להבחין בטיבה של צוואה.**
- 30 (חוות דעת המומחה, ע' 3).
- 31

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 בתשובות המומחה לשאלות הבהרה מטעם המתנגדת, לא שינה ממסקנתו. השיב, שאין
2 להסיק מכך שהמנוח אובחן מספר חודשים לאחר החתימה כדמנטי, שזה היה מצבו במועד
3 החתימה. גם אם החלה ירידה קוגניטיבית קודם, אין משמעותה שלא היה כשיר משפטית,
4 אין כל תיעוד לליקוי קוגניטיבי, בבדיקה שנערכה חודש לפני החתימה, וגם לא בבדיקה חודש
5 לאחר החתימה. (תשובות המומחה מיום 22.12.18, הערות רקע).
6
7 בנוסף השיב, כי לא ניתן להסיק על חומרת הליקוי ביעוץ הנוירולוגי, לא היו סימני חסר,
8 והמנוח והתמצא בכל המובנים. (תשובה א', שם). במועד החתימה המנוח לא אובחן כלוקה
9 בדמנציה. (תשובות ה, יא, שם).
10
11 המומחה זומן לחקירה, והבהיר, שחודש לפני ואחרי החתימה אין תיעוד לליקוי קוגניטיבי.
12 מהמסכים עולה תהליך דמנטי 3 חודשים לאחר מכן, בחודש 11/2012, ולא במועד החתימה
13 על הצוואה. השאלות התייחסו למסמך שנכתב 3 חודשים לאחר החתימה.
14
15 "ת. את שוכחת דבר כתוב 3 חודשים לאחר החתימה. דבר שני אין חילוקי דעות לגבי
16 זה שהוא היה דמני בתאריך ב-15. נוב'2012. חודש לפני חודש אחרי אין שום טיעוד
17 על ליקוי קוגניטיבי.
18 ... המסקנה שהגעתי לאור המידע שהיה לפניו אין לי סיבה לכתוב שהוא לא כשיר..."
19 (21.10.20, ע' 83 ש' 29-31, ע' 84, ש' 1-2, טעות הקלדה במקור).
20
21 בנוסף השיב, שגם אם החל תהליך דמנטי, אין בכך כדי להביא למסקנה שנשללה ממנו היכולת
22 להגיע להחלטות עצמאיות. מוטב לו היה עורך בדיקה במועד החתימה, אך בפועל מהמסמכים
23 הרפואיים, הסבירות הגבוהה שהמנוח כן היה כשיר לעריכת הצוואה במועד עריכתה.
24
25 "ת. ... אין חילוקי דעות שהיה לו ליקוי קוגניטיבי והיה תהליך דמנטי. חילוקי הדעת
26 היא לגבי חומרת הדמנציה האם היא כזו שמונעת ממנו להגיע להחלטות עצמאיות".
27 (21.10.20, ע' 81 ש' 1-3).
28
29 מסקנת המומחה, כי הסבירות הגבוהה הינה שמהמנוח היה כשיר לעריכת הצוואה, עומדת
30 בהלימה למסמכים הרפואיים, עליהם התבסס. (לרבות תיעוד הרופאה הנוירולוגית, סיכומי
31 מידע וטיפול של קופת חולים, סיכום מידע של רופא המשפחה, הפניות, בדיקות, ועוד. (חוות
32 דעת המומחה, ע' 1-2)).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 164. המנוח לא אובחן כלוקה בדמנציה במועד החתימה, ואין תיעוד של ליקוי קוגניטיבי במועד
2 שקדם לחתימה על הצוואה.
3
- 4 165. הרופאה הנזכרת, שטיפלה במנוח, השיבה בעדותה, כי במועדים עליהם נשאלה לא הייתה
5 ירידה קוגניטיבית מיוחדת או חריגה.
6 בנוסף ציינה, כי מה שנכתב על ידה בהמשך, (בחודש 10/2012, חודשיים לאחר עריכת
7 הצוואה), הוא לבקשת המשפחה, עבור הביטוח הלאומי על מנת לקבל סיוע, ואינו משקף
8 ירידה מיוחדת במצב הקוגניטיבי.
9
- 10 "ש. את היית הנזכרת של _____ המנוח
11 ת. כן (...)
12 ת. ... במיון עשה סיטי, שהיה לא היו שם ממצאים ופתולוגים אבל היה שינויים
13 ניבויים שיש אצל כולנו
14 ש. מה זאת אומרת אצל כולם
15 ת. ז"א שאם אני אעשה לך סיטי גם אצלך יהיו שינויים ניבויים...
16 אני כותבת ב-10/12 יש לו קצת שינויים בכל מיני דברים קונטיביים כמו קצת זכרון,
17 ביצוע הלבשה, רחצה, מה שאנחנו מבקשים לביטוח לאומי ז"א המשפחה הגיע איתו
18 ואמרו לי תעזרי לי לבקש שעות מביטוח לאומי. (...)
19 ש. ... האם את חושבת שסביר להניח שאפשר יותר להשפיע על אדם במצב הזה
20 ת. יש לו מחלות כרוניות. למה לא הזמנתם רופא משפחה שהוא מסוגל ועושה מעקב
21 קבוע אצל הרופא. (...) מה שראיתי כתבתני."
22 (פרוטוקול 3.11.20, ע' 82, ש' 11-12, 20-26, ע' 84, ש' 20-17).
23
- 24 רופא המשפחה שטיפל במנוח, לא זומן לעדות.
25
- 26 166. עורך הדין שערך את הצוואה, שלל את האפשרות שהמנוח לא היה במצב כשיר.
27 נפגש עימו במשרדו, נכחו רק שניהם, הצוואה נערכה לפי רצונו של המנוח ובקשתו. (21.10.20,
28 ע' 72, ש' 12-6). עוה"ד השיב שלא התעורר אצלו כל חשד, לא הרגיש שאינו כשיר, אילו היה
29 סובר כך היה מבקש לערוך בדיקה.
30

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 "ת. ... אופן העבודה גם בעניין זה ברגע שמתעוררת חשד אצל אדם מבוגר לגבי מצבו
2 הבריאותי אני מודיע מיד ... שקודם כל צריכים לעבור בדיקה רפואית שהבנאדם
3 יכול ומבין לעשות את הצוואה. (...)
4 הוא לא עורר בי שום חשד. אחרת אם היה לי מינימום של חשש לגבי יכולת הנפשית
5 שלו לא הייתי עושה לו צוואה.
6 ש. יכול להיות שהלכת להחתיים אותו אצלו
7 ת. לא. לא. היה אצלי במשרד יחד עם הפקידה."
8 (21.10.20, ע' 72, ש' 31-32, ע' 73, ש' 1, 11-14).
- 9
- 10 167. עוה"ד השיב שאינו רואה פסול בכך שהמצווה נותן הסבר למה שקובע בצוואה, או מתבטא
11 ואומר את אשר על ליבו, וזכותו להתלונן או להביע את עצמו, כך אף הוא מתרשם ממנו
12 בינתיים ובוחר את מצבו. (שם, ע' 75, ש' 11-15, 11-21, 19-26, 25-26).
- 13
- 14 168. בתסקיר העו"ס, למעלה משנה לאחר עריכת הצוואה, נכתב שהמנוח מודע ומבין את מצבו.
15 (תסקיר מיום 27.2.14).
- 16
- 17 169. המומחה משמש זרועו הארוכה של בית המשפט ומסייע בתחום מומחיותו כגורם מקצועי
18 וניטרלי. יש צורך בנימוק כבד משקל ובולט על מנת לדחות את קביעת המומחה. (ע"א
19 1240/96 חברת שיכון עובדים בע"מ נ' רוזנטל ואח', פ"ד נב (4), 563, (1998)).
- 20
- 21 170. לאחר עיון בחוות דעת המומחה וחקירתו, וכאשר מסקנת חוות הדעת עומדת בהלימה
22 למסמכים רפואיים, לעדות הרופאה הנירולוגית, ועדות עוה"ד עורך הצוואה, לא נמצא כי
23 נסתרה.
24 משכך לא הוכח, שהמנוח לא היה כשיר לעריכת הצוואה, הטענה נדחת.
- 25
- 26 טענת השפעה בלתי הוגנת
- 27 171. ס' 30 (א) לחוק הירושה קובע כי: "הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי
28 הוגנת, תחבולה או תרמית - בטלה".
29 מדובר בטענה עובדתית, שנבחנת בהתאם לעובדות בכל מקרה לגופו. גם כאן, נטל השכנוע
30 מוטל על המתנגדת לקיום הצוואה.
31 אין די בהעלאת חשש או טענה להשפעה בלתי הוגנת או העלאת סברות כדי להביא לבטלות
32 הצוואה. (ע"מ (ת"א) 1100/05 פלוני נ' פלונית, ס' 11 (6.4.2009)).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 לא כל השפעה נחשבת להשפעה בלתי הוגנת. נקבע, כי הכוונה להשפעה שאינה שגרתית, שיש
2 בה מרכיב של אי-הגינות במושגים של מוסר אישי או חברתי. (ע"א 4902/91 גודמן נ' ישיבת
3 שם בית מדרש גבוה להוראה ודיינות, פ"ד מט(2), 441 (1995); ע"א 5185/93 היועמ"ש נ'
4 מרום, שם).
5
6 הפסיקה קבעה 4 רכיבים מצטברים לקביעת השפעה בלתי הוגנת: מצווה הנתון להשפעה;
7 נהנה שהיתה לו אפשרות להפעיל השפעה בלתי הוגנת; נהנה שהיו לו אמצעים להפעיל השפעה
8 בלתי הוגנת; הצוואה נחזית להיות תוצאה של השפעה בלתי הוגנת. (ע"א 4902/91 גודמן,
9 שם).
10
11 בנוסף, נקבעו מבחנים המסייעים לבדיקה: עצמאות, תלות, קשרי המנוח עם אחרים, נסיבות
12 עריכת הצוואה, קבלת יעוץ משפטי עצמאי ועוד. (דנ"א 1516/95 מרום נ' היועץ המשפטי
13 לממשלה, נב(29) 813, 827 (1998)). תלות כשלעצמה, אינה מספיקה להוכחת הטענה, אלא יש
14 להוכיח ניצול תלות או חולשה של המצווה. (ש. שוחט, מ. גולדברג, י. פלומין דיני ירושה
15 ועיזבון, מהדורה שישית, תשס"ה-2005, 101).
16
17 אלא שלא הוכח כאן, כי המנוח היה תלוי בבנו, או במי מילדיו, באופן שניתק אותו מהמתנגדת
18 והביא בכך להשפעה פסולה עליו.
19
20 המנוח נזקק לסיוע ולא היה עצמאי בניידות (אף שלא נסתר כי הייתה לו קלנועית, פרוטוקול
21 4.11.20), אולם מעת שנזקק לסיוע בהמשך, הובא לו עובד זר (אף הובאו טענות גם לעניין זה,
22 בהליכים קודמים בין הצדדים), ולא נמצא כי היה תלוי בטיפול הילדים או מי מהם.
23
24 כך גם, וכפי שהובא לעיל בחוות דעת המומחה, המנוח היה כשיר קוגניטיבית באותה עת, לא
25 הוכח שנוצלה תלות או היה נתון לשכנוע.
26 נהפוך הוא, הובא כי המנוח גר עם המתנגדת באותו הבית, ואף כי נזקק לטיפול, הרי שסייעה
27 לו ביחד עם עובד זר, גם אם הבן סייע.
28
29 מעדות השכנים (מר וגב' _____, פרוטוקול 4.11.20) לא עלה ניתוק מהנתבעת, העידו שדאגה לו,
30 ולא הוכחה באמצעותם השפעה על המנוח ששללה את רצונו החופשי.
31

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 האפוטרופא החיצונית (שמונתה בשנת 2013) העידה, על תקופה מאוחרת יותר, שהמתנגדת
2 הייתה אחראית על הטיפול, והבן בסופי שבוע ובאשפוזים. ("ת. אז שניהם צודקים. אז היא
3 הייתה אחראית ואתה עזרת." 3.11.20, ע' 90, ש' 26-29, ע' 91, ש' 7-11).

4
5 עוה"ד השיב שהמצווה, שעומו היה לבד בחדר, נתן הסבר לתוכן הצוואה, אמר את אשר על
6 ליבו והביע את עצמו. (שם, ע' 75).

7
8 אף לא הובא, כי היה מנותק מהעולם, ובוודאי שלא מהמתנגדת, שגרה עימו באותו בית, באופן
9 המקים הנחה שנשלל רצונו החופשי.

10
11 אין די בטענתה שלה, כי הילדים ניסו לשכנע אותו לעשות צוואה זו, כדי להוכיח השפעה בלתי
12 הוגנת.

13
14 "ת. ... הילדים ניסו לשכנע אותו לעשות צוואה בלי ____.

15 ש. איך את יודעת מה כתוב בצוואה אם לא קראת אותו.

16 ת. אני שמעתי.

17 ש. ממי

18 ת. אלה שקראו את זה עד הסוף. אנשים שומעים

19 ש. ממי שמעת מה כתוב בצוואה

20 ת. אני שמעתי את זה מאלה עורכי דין

21 ש. הם סיפרו לך. מי סיפר לך בצוואה

22 ת. אני עיינתי בצוואה."

23 (20.10.20, ע' 59, ש' 31-32, ע' 60 ש' 1-8).

24
25 177. לסיכום נקודה זו מכל שהובא בתשתית הראייתית, המתנגדת לא הרימה את הנטל להוכיח
26 השפעה בלתי הוגנת על המנוח, או שנשלל רצונו החופשי. הטענה נדחית.

27 28 29 מעורבות בעריכת הצוואה

30 178. טענה נוספת שהעלתה המתנגדת, הינה שהבן היה מעורב בעריכת הצוואה, הבן הכחיש זאת.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 סעיף 35 לחוק הירושה קובע: 179.
- 2 "הוראת-צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או היה עד
- 3 לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת-צוואה המזכה בן-זוגו של אחד
- 4 מאלה - בטלה."
- 5
- 6 הפסיקה נטתה לפרש את הסעיף באופן מצומצם. נקבע, כי במינוח "ערך את הצוואה", הכוונה 180.
- 7 הינה למי שעסק בניסוח או בכתיבת הצוואה, כאשר המבחן גמיש ובהתאם לנסיבות המקרה
- 8 ולשכל הישר (ע"א 851/79 **בנדל**, שם; ע"א 1079/92 **גדליה נ' דאלי**, מז (5) 431 (1993); ע"א
- 9 5869/03 **חרמון נ' גולוב**, פ"ד נט (3) 1 (2004)).
- 10
- 11 אף אין לראות השפעה בלתי הוגנת - בשיחות מקדימות, או בשליחות מטעם המצווה לצורך
- 12 עריכת הצוואה (ע"א 6496/98 **בוטו נ' בוטו** נד (1) 19 (2000)).
- 13
- 14 גם כאשר הנהנה מביא את המנוח למשרד עוה"ד, ואף שוחח עם עוה"ד, אין בכך לפסול את 181.
- 15 הוראות הצוואה, כל זמן שעוה"ד שוחח בעצמו עם המנוח ביחידות ובדק עימו מה הוא רצונו
- 16 שלו. (ע"א 2098/97 **בוסקילה נ' בוסקילה**, נה (3) 837 (2001)).
- 17
- 18 גם כשעורך הדין היה עו"ד שטיפל בעבר בענייני הנהנה, שהביא המנוח אליו, ואף סייע לו 182.
- 19 בפרטים שונים להם נזקק לצורך הצוואה, לא הוכר הדבר כנטילת חלק בעריכת הצוואה. (ע"א
- 20 2500/93 **שטיינר נ' המפעל לעזרה הדדית של עולי מרכז אירופה**, פ"ד נ (3), 338).
- 21
- 22 ככל שהמצווה מסר את הוראותיו לעורך הדין ופגש בו, הרי שפעילות קודמת של נהנה אצל 183.
- 23 המצווה אין בה משום נטילת חלק בעריכת הצוואה.
- 24 שיקול הדעת העצמאי של עורך הדין והקשר הישיר שנוצר בינו ובין המצווה, יש בהם כדי
- 25 לנתק את הקשר בין אירוע העבר לבין פעולתו של עורך הדין ויש בהם כדי ליצור התחלה
- 26 חדשה בכל הנוגע לעריכת הצוואה. (ע"א 851/79 **בנדל**, שם; ע"א 7506/95 **שוורץ נ' בית**
- 27 **אולפנא בית אהרון וישראל**, שם).
- 28
- 29 גם מקום שנהנה הזמין את עוה"ד שערך את הצוואה, ואף שילם את שכר טרחתו, וגם מקום 184.
- 30 בו תוכנה של הצוואה נמסר לעוה"ד על ידי הנהנה, נקבע כי אין בכך משום נטילת חלק פסול
- 31 בעריכת הצוואה.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 . זאת, כל עוד המצווה הוא שקובע תוכן הצוואה. (ע"א 760/86 רוזן נ' שולמן, פ"ד מג (3) 586).
- 2 אף הבאת עד לא תהפוך את הנהנה למי שלקח חלק בעריכת הצוואה. (ע"א 6496/98 בוטו,
- 3 לעיל, ש' שטרסברג כהן).
- 4
- 5 185. כאשר המצווה היה כשיר וידע טיבה של צוואה מהי, הפסיקה לא מצאה בפרמטרים אלו עדות
- 6 למעורבות נהנה מצוואה בעריכתה. המבחן כאמור הינו מבחן השכל הישר, וכל מקרה יבדק
- 7 בהתאם לנסיבותיו. (ע"א 5869/03 חרמון נ' גולוב, שם).
- 8
- 9 186. עוה"ד התייצב לעדות, השיב על השאלות, הבהיר כי אינו זוכר את המנוח או כיצד הגיע
- 10 למשרדו. לא זוכר אם הגיע עם אדם נוסף, כי במשרדו שני חדרים, באחד הוא ישב, ובשני
- 11 קבלת קהל ומזכירה. (21.10.20, ע' 71). לחדרו לא נכנס אדם נוסף מעבר למצווה, והוא יושב
- 12 רק עם המצווה עצמו, כך נוהג תמיד.
- 13
- 14 "ת. אני יכול לומר שתמיד כאשר אני עושה צוואה נוכח הצווה והמזכירה הפקידה
- 15 שלי ביחד איתי וללא שום אדם אחר ... (...)
- 16 ת. מי שמגיע נשאר תמיד בחדר ההמתנה. אני מקבל את המצווה בלבד ואני מקבל
- 17 את ההוראות ממנו בלבד."
- 18 (21.10.20, ע' 71, ש' 19-20, 31-32).
- 19
- 20 187. עוה"ד השיב שהצוואה נערכה לפי רצונו של המנוח, והעיד על נסיבות עריכתה לאחר שהמנוח
- 21 הגיע למשרדו, ביקש ממנו להכין את הצוואה עבורו, ומסר לו מה רצונו. את הצוואה ערך עבור
- 22 המנוח, בהתאם לרצונו ולמה שמסר לו באותה פגישה עימו, בה לא נכח אדם נוסף. לאחר מכן
- 23 מסר את הפרטים למזכירה, לצורך הדפסת הצוואה. כך נוהג ברוב המקרים, בפגישה אחת.
- 24 (ע' 72, ש' 6-12).
- 25
- 26 188. כך גם השיב עוה"ד, שאינו רואה פסול בכך שהמצווה נותן הסבר למה שקובע בצוואה,
- 27 מתבטא ואומר את שעל ליבו, זכותו להתלונן או להביע את עצמו, כך אף בוחן את מצבו. (ע'
- 28 75, ש' 11-15, וכן ש' 19-21, 25-26).
- 29
- 30 189. הבן הכחיש כי היה מעורב בעריכת הצוואה, לא מכיר את עוה"ד, לא ייצג אותו בעבר, ולא
- 31 לקח את אביו לערוך את הצוואה.
- 32

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'
תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'
תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'
ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 "ש. מי זה עו"ד _____
- 2 ת. לא מכיר
- 3 ש. מעולם לא ראית אותו
- 4 ת. לא
- 5 (...)
- 6 ש. לא שמעת ולא ראית אתה מצהיר בבית משפט
- 7 ת. כן אני מצהיר.
- 8 ש. לא ראית ולא מכיר
- 9 ת. לא.
- 10 ש. הוא מעולם לא ייצג אותך
- 11 ת. עוד פעם. לא
- 12 ש. באיזה אוטו לקחת את אבא שלך לחתום על הצוואה
- 13 ת. לא לקחתי אותו."
- 14 (20.10.20, ע' 41 ש' 31-32, ע' 42 ש' 1-12).
- 15
- 16 190. עוה"ד נשאל אם מכיר את התובע, והשיב בשלילה.
- 17
- 18 "ש. רציתי לשאול אותך האם אתה מכיר את האיש שיושב כאן – מצביע על מר _____
- 19 _____
- 20 ת. לא."
- 21 (ע' 77, ש' 11-12).
- 22
- 23 191. לא הוכחה מעורבות של הן בעריכת הצוואה באופן המביא לפסילתה. מעבר להכחשתו (שלא
- 24 נסתרה בראייה מוכחת אחרת), הרי שגם עוה"ד שלל היכרות עימו, ולא זיהה אותו באולם.
- 25
- 26 כפי שהובא לעיל, נקבע כי מעת שהוכח שהמנוח הביע את רצונו החופשי בפני עוה"ד שערך
- 27 את הצוואה, ועוה"ד בירר זאת עימו ישירות, די בכך כדי לנתק טענה למעורבות של אדם אחר
- 28 או פעולה קודמת של אחר, גם ככל שהייתה כזו.
- 29
- 30 לא נסתר, כי המנוח הוא שמסר את רצונו לעורך הדין שערך את הצוואה, ולא אחר, בפגישה
- 31 אישית בין שניהם ושניהם בלבד. משכך הטענה נדחית.
- 32

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 אף לא הוכחה טענת הלכת החוטים השזורים שהתקיימו כאן במכלול העובדות (בע"מ
- 2 4459/14 פלונית נ' פלוני (6.5.15), עמ"ש 45610-09-12 צ.ג.א. נ' נ.ג.א. (19.5.14), ת"ע (פ"ת)
- 3 26083-09-15 פלונית נ' פלונית, (4.4.21)), נוכח כל שפורט ודחיית הטענות.
- 4
- 5 טענת פגם - בסיכומיה, העלתה המתנגדת טענה נוספת, לפיה נפל פגם בצוואה כי המזכירה
- 6 העדה לצוואה לא שאלה את המנוח המבין הצוואה ומבטאת רצונו.
- 7 מנגד נטען שלא נפל פגם והצוואה נחתמה בפני שני העדים, וככל שהיה חסר די בקיום יתר
- 8 הדרישות להקמת חזקה שזה רצון המנוח בהעדר ספק באמיתות הצוואה.
- 9
- 10 194. סעיף 20 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965 ("חוק הירושה") קובע אפשרות לערוך צוואה בעדים.
- 11 עליה להיות בכתב, להכיל תאריך, להיחתם על ידי המצווה בפני שני עדים לאחר שהצהיר
- 12 בפניהם כי זו צוואתו, והעדים יחתמו גם הם. חתימת המצווה תהא לפני חתימת העדים.
- 13
- 14 195. עוה"ד העיד כיצד, לאחר שהצוואה מוקלדת, הוא מזמין אליו לחדר את המצווה פעם נוספת
- 15 להקראת הצוואה וחתימת המנוח על גביה, ושהמצווה אישר בפניו שזו צוואתו ורצונו.
- 16
- 17 "ש. שהמנוח עבר על הצוואה קרא אותו הוא לא תיקן אותו
- 18 ת. הוא לא תיקן
- 19 (...)
- 20 ש. אתה הקראת את הצוואה בקול רם
- 21 ת. אני הקראתי לו חזרתי והקראתי כולל השמות וכולל כל הפרטים שנמצאים בסי
- 22 1א ב ו-ג
- 23 ש. וחזרת איתו על כל פסקה שכתובה כאן והוא אישר לך
- 24 ת. כאשר קראתי בפניו הוא אישר לי זה מה שהוא מצווה."
- 25 (21.10.20 ע' 74, ש' 1-2, 7-10).
- 26
- 27 196. המזכירה, העדה הנוספת לצוואה, זומנה והעידה כי אינה זוכרת את המקרה המסוים.
- 28 אך השיבה כיצד נהגה בכל מקרה אחר בו חתם בפניה מצווה. עוה"ד הקפיד על כך שבפגישה
- 29 עם מצווה אינו מכניס אדם נוסף, וכך גם בעת החתימה על הצוואה בפניהם כעדים.
- 30 "ת. לא זוכרת אותו בכלל
- 31 ש. אני אראה לך את הצוואה שלו. את הקלדת את הצוואה
- 32 ת. כן. אני זאת שהקלדתי את הצוואה.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'
תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'
תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'
ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 ש. איך היית מזהה את המנוח
- 2 ת. קודם כל ת.ז. אני מקליד האת הפרטים לפי מה שהעו"ד והלקוח שנכנסים לחדר
- 3 אני לא מעורבת. במיוחד אצל ____ נעשה בדלת סגורה, הוא מביא לי את הצוואה
- 4 בכתב יד. ...
- 5 ש. הוא היה לוקח את הפרטים מהלקוח
- 6 ת. כן
- 7 ש. קרא שחתמת כעדה על צוואות לא במשרד אלא בחוץ
- 8 ת. לא בשום אופן
- 9 (...)
- 10 ת. עם הפגישות עם העו"ד לא הייתי מעורבת בכלל.
- 11 ... נגיד העו"ד נמצא עם הלקוח הוא קורא בתוך המשרד הוא חותם ואני גם חותמת
- 12 ש. את גם מברר שזה רצון של האדם
- 13 ת. לא. אני לא מעורבת. אני פשוט הייתי עדה בדרך כלל ש ____ מבקש ממני להיות
- 14 עדה. אני חתמתי שאני בוגרת וצלולה ושהוא מאשרת שהוא חתם בפני עו"ד ____".
- 15 (3.11.20, ע' 101, ש' 9-18, ע' 102, ש' 17-22).
- 16
- 17 197. לאחר עיון בנוסח הצהרת העדים על גבי הצוואה, ושמיעת עדויות העדים, עוה"ד והמזכירה,
- 18 לא נמצא שיש לפסול את הצוואה.
- 19 המזכירה אישרה שהייתה נכנסת לחדר עוה"ד לשמש כעדה בטרם החתימה, ועורך הדין הוא
- 20 שהיה מקריא את הצוואה ("נגיד העו"ד נמצא עם הלקוח הוא קורא בתוך המשרד הוא חותם
- 21 ואני גם חותמת" לעיל). עוה"ד, העד הנוסף לצוואה, אישר שמקריא אותה בקול רם למצווה
- 22 שמאשר שזו צוואתו ורצונו. (21.10.20, ע' 78, ש' 16-19).
- 23 שניהם עדי הצוואה, הדבר נעשה פעם אחת בנוכחותם, וכך כתוב ע"ג הצוואה.
- 24 משכך, נוכח כל האמור לעיל, בנסיבות כאן לא נמצא לפסול הצוואה.
- 25
- 26 198. אף לא הוכחה הטענה הנוספת, לחלופין, כי הצוואה עומדת בניגוד לפעולות משפטיות שביצע
- 27 המנוח בחייו. נוכח המינוי שביצע בעבר, עם רעייתו הראשונה, לבן ממשיך, שכפי שנקבע לעיל,
- 28 לא בוטל על ידו בהליך כדין.
- 29 אף לא נמצא, כי עומדת בניגוד ליחסו לבנו, כפי שעלה מהמצוי בתיק.
- 30
- 31

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 נדחית טענה נוספת, לחלופין, של הנתבעת, לפיה הוראות הסכם המשבצת, גוברות על הוראות
2 בצוואה שאין לה משמעות כשבן הזוג בחיים, ועל הזכויות במשק לעבור אליה.
3
4 נציגת רמ"י השיבה (ע' 82, ש' 1-2), כי כאשר יש מינוי בן ממשיך, אין משמעות לצוואה.
5 משכך, וכאשר הזכויות במשק עוברות לתובעים בהתאם למינוי בן ממשיך, משנת 1982, של
6 שני ההורים המנוחים, הרי שמינוי זה גובר – גם על זכויות בת זוג מנישואים שניים שבחיים.
7
8 200. עם זאת, נמצא ממש בטענת המתנגדת, בנוגע לפירוט עובדתי שגוי שציין המנוח בס' א'
9 לצוואה, שנפלה בו טעות. אמנם, המתנגדת טענה לשתי עובדות שגויות, אולם נמצאה עובדה
10 אחת שגויה (ולא שתיים).
11 עם זאת, כפי שיפורט להלן, הוכח כי אין מדובר בטעות בהיקף רכוש או בראייה לכך שלא
12 היה כשיר - אלא בטעות בעובדה.
13
14 כך גם עולה מניסוח הסעיף בצוואה, כי טעות בעובדה זו, היא שהביאה את המצווה להורות
15 בצוואתו, שתקופת מגוריה של המתנגדת במשק תוגבל לשנה. משכך, יש לבחון מה הייתה
16 כוונתו של המצווה אלמלא טעה בעובדה זו.
17
18 201. אם כן, המתנגדת טענה כנגד שתי עובדות, שציין המנוח בצוואתו, שהן שגויות. כאמור
19 מהבירור הראייתי עולה, כי רק באחת מהן נפלה טעות במועד עריכת הצוואה, ואילו העובדה
20 השנייה, הייתה נכונה בעת עריכתה.
21
22 202. המתנגדת ציינה את שתי העובדות, כל אחת מהן בנפרד, כשגויות, ושתיהן מופיעות באותו
23 סעיף בצוואה.
24 העובדה האחת, שציין המצווה, היא שלמתנגדת יש דירת מגורים נפרדת, בבעלותה, בעיר
25 אחרת. העובדה השנייה שציין, היא שהמתנגדת הוציאה כספים מהחשבון המשותף (בסך
26 200,000 ₪).
27 שתי העובדות נכתבו, כאמור, בסעיף בו הגביל המצווה את מגורי המתנגדת במשק, לשנה.
28
29 203. טעות בעובדה, בגדר ס' 30(ב) לחוק הירושה, הינה טעות סובייקטיבית של המצווה, אשר בה
30 התפיסה הסובייקטיבית שלו את העובדה המסוימת, אינה תואמת את המציאות
31 האובייקטיבית.
32

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 כאשר הדבר מוכח, וכן עולה שיש קשר סיבתי בין הטעות העובדתית הסובייקטיבית אותה
2 סבר המצווה, לבין ההוראה שציווה בצוואתו, ובית המשפט יכול לקבוע מה היה המצווה
3 מורה בצוואתו לולא הטעות, הרי שניתן לתקן את ההוראה או לבטלה.
4 יובהר, אין הכוונה לביטול הצוואה כולה או פסילתה, אלא לביטול או תיקון ההוראה שניתנה.
5 (ש. שוחט "פגמים בצוואות" מהדורה שלישית (התשע"ו-2016) ע' 241).
- 6
7 204. אשר לדירת המגורים שהמצווה כתב שיש למתנגדת (ס' א' לצוואה), הוכח, כי במועד עריכת
8 הצוואה, בחודש 8/2012, אכן הייתה למתנגדת דירת מגורים (נפרדת) על שמה ברמת גן.
9
10 הנתבעת טענה, שאין בבעלותה דירה. אלא שכעולה מחקירתה, כך הוא הדבר במועד
11 ההוכחות, אך לא כך היה בעת עריכת הצוואה.
12 כפי שהסתבר בעדותה, ומתוך המסמכים שהוגשו בתיק (לא הוגשו מטעמה, אלא ע"י הצד
13 שכנגד), במועד עריכת הצוואה, בחודש 8/2012, הייתה לה דירת מגורים נפרדת על שמה.
14
15 הדירה הועברה על ידה לבתה, לאחרי עריכת הצוואה, בחודש 12/2012, בימכר ללא תמורה.
16 (נסח רשם המקרקעין, נספח ו' לתובעת, לעיל).
- 17
18 הנתבעת נשאלה על כך, אולם לא הייתה מעוניינת למסור פרטים לעניין זה, מעבר למה שהוגש
19 ע"י הצד שכנגד.
20
21 "ש. למה לא צרפת אף מסמך לגרסה שלך.
22 ת. יש לי הנימוקים שלי ואני לא חייבת לתת הסבר לבית השפט". (20.10.20,
23 ע' 59 ש' 15-16).
- 24
25 אם כן כל שידוע הוא שהדירה, שהייתה בעבר בבעלותה, הועברה על ידה לבתה, בהעברה של
26 'מכר ללא תמורה' (כך בנסח). אין לבית המשפט אלא מה שהוגש.
27
28 205. דומה, כי בשנת 2012, פעלו שני בני הזוג (המנוח, והנתבעת) בעניין רכושם הנפרד. המנוח פנה
29 לערוך צוואה, והנתבעת העבירה את זכויותיה בדירת המגורים שעל שמה לבתה.
30 מובן, כי הנתבעת רשאית לעשות ברכושה, הנפרד, כרצונה. כפי שרשאי היה לעשות גם המנוח.
31 ברם, הדבר עומד כנגד טענתה, שהמנוח טעה בהבנת המציאות או בעובדות. שכן זו הייתה
32 המציאות העובדתית, במועד עריכת הצוואה. משכך לעניין זה לא הוכחה הטעות.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'

תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'

ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 206. לא כך הדבר לעניין הוצאת הכספים. הוכח כי ציון העובדה שהמתנגדת הוציאה 200,000 ₪
2 מהחשבון המשותף (ס' א' לצוואה), אינה נכונה, אף שכך סבר המנוח.
3
4 המתנגדת הכחישה זאת, לא הוכח אחרת, והאפוטרופוס החיצונית שמונתה למנוח (בהליך קודם,
5 חודשים רבים לאחר עריכת הצוואה), כבר בדקה את הטענה בעבר, ולא מצאה בה ממש. כך
6 השיבה האפוטרופוס בעדותה:
7
8 "ת. ... בגלל בני המשפחה מסביב כל אחד האשים את השני בגניבה. המנוח הוא
9 הפקיד כספים שלו בכל מיני מקומות ואני מצאתי חשבון בנק עם 12,000 ₪ והלכתי
10 לחפש את הרכוש. כאשר כל צד מספר לי שהשני לקח כסף אני לא אכנס כאן לפרטים.
11 (...)
12 ש. נכון שהילדים האשימו את _____ שהיא גנבה ממנו 200,000
13 ת. כן
14 ש. זה נכון שעשית בדיקה לבקשתם שלא כך היא לא גנבה ולא היה. זה נספח כ"ח
15 לתצהיר _____ ס' 2.4
16 ת. היתה טענה אחת לגבי גניבה מתוך החשבון הייתה עוד טענה לגבי גניבה של
17 מזומנים. בדפי החשבון לא נמצא כלום. גם הקופסא של המזומנים לא נמצא."
18 (פרוטוקול 3.11.20, עו"ד _____, ע' 88, ש' 23-26, ע' 89, ש' 25-30).
19
20 אם כן לעניין זה הוכחה טעות עובדתית סובייקטיבית של המצווה.
21
22 207. כאמור, טעות בעובדה זו נכתבה, באותו סעיף אשר מסייג את תקופת מגוריה של המתנגדת
23 במשק למשך "שנה" מפטירת המצווה (ס' א' לצוואה). משכך, וכאשר יש קשר סיבתי בין
24 הטעות בעובדה לבין ההוראה בצוואה, רשאי בית המשפט לתקן הוראה בצוואה, לפי מה
25 שעולה כי המצווה היה מורה, לולא הטעות.
26
27 בנסיבות כאן, אשר לתיקון ההוראה בהתאם לרצונו של המנוח (קרי, מה היה מצווה אלמלא
28 הטעות בעובדה), הרי שמכל שפורט עד כאן, עולה שלא היה משנה את התקופה שנקבעה
29 בהסכם עליו חתמו בעבר (וקיימו בהתנהגותם), למגורים במשק "כל ימי חייה".
30 על כן הוראה זו בצוואה תתוקן (באותו הסעיף בו הטעות, בס' א רישא), כך שבמקום "שנה",
31 יבוא "כל ימי חייה".
32

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

תמ"ש 54885-08-16 פלוני נ' פלונית ואח'
תמ"ש 23643-01-17 פלונית נ' פלוני ואח'
תמ"ש 43651-09-17 פלונית נ' פלונית ואח'
ת"ע 812-05-17 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 856-05-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 לסיכום, נוכח כל שפורט לעיל, נדחית ההתנגדות לקיום צוואת המנוח.
2 הבקשה לצו קיום צוואת המנוח מיום 14.8.2012, מתקבלת.
3 רישת ס' א לצוואה יתוקן באופן בו יירשם "כל ימי חייה" (במקום: "שנה").
4 צו קיום צוואה ייחתם במסמך נפרד.
5

סיכום

6
7 209. מכלל הנימוקים שפורטו, מוצהר בזאת, כי מינוי הבן הממשיך במשק (התובעים) על כנו, לא
8 בוטל ולא נמצא לבטלו, ונדחית התביעה להצהיר כי הזכויות במשק לנתבעת.
9

10 210. ההתנגדות לקיום צוואת המנוח, נדחית.
11 הבקשה לקיום צוואת המנוח מיום 14.8.2012, מתקבלת.
12 צו קיום צוואה, ייחתם במסמך נפרד, עם התיקון.
13

14 211. נוכח התוצאה בתביעות, הנתבעת (המתנגדת) תישא בהוצאות התובעים ובשכ"ט עו"ד בסך
15 40,000 ₪.

16 חיוב המתנגדת בשכ"ט המומחה, יישאר על כנו, נוכח התוצאה.
17 סכום שלא ישולם ישא הפרשי הצמדה וריבית עד לפירעון בפועל.
18

19 212. המזכירות תשלח פסק הדין לצדדים, ותסגור כל התיקים בעניינם.
20
21 ניתן לפרסום ללא שמות וללא פרטים מזהים של הצדדים.
22

23 ניתן היום, ה' טבת תשפ"ב, 09 דצמבר 2021, בהעדר הצדדים.
24
25

26 אילת גולן – תבורי, שופטת
27
28